Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII Ч. 216. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 9-го ЛИСТОПАДА 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, NOVEMBER 9, 1956. No. 216. VOL. LXIII.

ДЕМОКРАТИ ЗДОБУЛИ БІЛЬШІСТЬ В ОБОХ ПАЛАТАХ КОНҐРЕСУ

Ню Йорк, Н. Й. — Демократи здобули більшість в обох палатах Конґресу і надалі будуть контролювати законодатну частину уряду. В Сенаті демократи досі вибрали 49 сенаторів, а республіканці 46. Не є ще відомо, хто буде сенатором із стейту Кентокі, бо досі немає повних виборчих вислідів. Там змагаються демократичний кандидат Ірль С. Клементс і республіканець Трастан Д. Мортон. Якщо виграє республіканець, то демократична більшість виноситиме 49 на 47; при демократичній перемозі в Кентокі — відношення сил в Сенаті було б 50 до 46. Та демократи мають ще один клопіт, бо демократичний губернатор стейту Огайо Френк Дж. Лавші відмовився заявити, чи при організуванні нового сенату в січні 1957 буде голосувати разом із демократами. Коли б Лавші пішов організаційно разом ім республіканцями, то при виграній республіканцями в стейті Кентокі Сенат мав би по 48 сенаторів із обох партій, і в спірних справах при рівному числі голосів рішав би віце-президент Ричард М. Ніксон. В Палаті Репрезентантів демократи дещо збільшили свою перевагу. В 84-ому Конґресі демократи мали 230, а республіканці 201 конґресменів, а 4 місця були не обсаджені. Досі ще немає повного висліду виборів, але демократична більшість вже виносить 231, республіканці мають досі 199, а чотири становища ще не є вирішені. Та демократи вже втратили одного конґресмена бо першого дня після виборів помер їх конґресмен із Ню Мексіко Антоніо Фернандез. Вибраний сенатор із стейту Ню Йорк Джекоб К. Джевітс обіцяє спричинити дещо клопоту, бо плянує приїхати до Вашинґтону аж після 9-го січня, щоб допомогти в Олбані займенувати республіканського наслідника по собі, який пізніше, міг би найменовувати республіканців на деякі становища: — 1. Внаслідок демократичної перемоги головами конґресових комісій будуть і надалі демократи і Президент мусітиме до них звертатися в законодатних справах. 2. Спікером Палати Репрезентантів буде ветеран-конґресмен Сем Рейнбирн. — 3. Деякі демократи заповідають, що їхня партія буде менше співпрацювати з республіканським урядом, як це було досі. 4. Праві республіканці гостріше будуть виступати проти Айзенгавера, бо знають, що він вже не зможе третій раз кандидувати, бо це забороняє конституція.

Президент запрошує конґресових провідників на конференцію

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер нормально працював в першому дні після виборів. Він конферував про закордонні справи з підсекретарем Гербертом Гувером, та розмовляв із секретарем скарбу Джорджом М. Гомфрі. Президент скликав конґресових провідників обох партій на конференцію, яка має відбутися в п'ятницю 9-го листопада. На цій конференції обговорюватимуть кризу на Середньому Сході і в деяких країнах сателітів. Секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті заявив, що не передбачається скликувати надзвичайну сесію Конґресу, який мав би вирішити справу висилки американських військ на місце кризи. На конференції мають розглянути ситуацію в Єгипті й Мадярщині, та вирішити, яких засобів треба вжити, щоб втримати в світі мир. Президент відвідав в шпиталі „Волтера Ріда" хворого державного секретаря Джана Фостера Доллеса. Айзенгавер вдоволений із своєї великої перемоги, бо він передбачав, що дістане понад 400 електорських голосів, а в дійсності дістав 457.

Робітничі провідники не є вдоволені з висліду виборів

Вашинґтон. — Велика перемога президента Айзенгавера не викликала захвату серед робітничих провідників, які рекомендували зорганізованому в АФП-ЗІО робітництву підтримувати демократичного кандидата Адлея Е. Стівенсона. Голова цієї 15 мільйонової організації Джордж Міні особисто був проти того, щоб вона заявлялася за будь-яким кандидатом на президента, але делеґати АФП-КІО на своєму з'їзді доручали своїм членам підтримувати Стівенсона-Кіфовера. Деякі пресові органи робітничих спілок гостро виступали проти Айзенгавера-Ніксона. В Ню Йорку голова Міжнародної Спілки Робітників Жіночого Одягу Дейвід Дюбінски підтримував посадника Роберта Вагнера як кандидата на сенатора, але це становище здобув республіканець Джекоб К. Джевітс. Та зорганізоване робітництво вдоволене з того, що демократи контролюють обидві палати Конґресу, хоч деякі робітничі провідники пам'ятають, що більш демократичних як республіканських голосів ухвалювало протиробітничий закон Тефта-Гартлі, і то проти „вета" президента Трумана.

В АМЕРИЦІ

● В Брукліні, Н. Й., до виборчого льокалю при 95-ій вулиці прийшов Гершель Бреґман і заявив, що має 105 років, але вперше голосуватиме в цій країні. Він прибув до ЗДА 27 років тому, а права американського громадянина, дістав лише недавно.

● 6-го листопада з Нюпорту, Ровд Айленд, виплили до Середземного моря 12 нищильників. Представник фльоти заявив, що він не знає, чи ці кораблі мусять змінити інші американські кораблі на тих водах, чи мають іншу ціль.

● 20-річний студент Френк Крістенсен із Норвоку, Коннектикат, їхав спортовим автом по автостраді Мерріт із швидкістю 120 миль на годину. Поліція покарала його 100-доляровою гривною, бо на цьому відтинку автостради найвища дозволена швидкість 55 миль на годину.

● Канадійське Статистичне Бюро повідомляє, що в перших сімох місяцях цього року імпорт товарів із закордону збільшився на 28.8 відсотка і оцінений був на суму 3,327,800,000 долярів. За цей час Канада купила товарів у ЗДА на 2,458,000,000 долярів.

● В грудні цього року мають покликати до військової служби 17,000 рекрутів. Таке саме число покликувано в жовтні і листопаді цього року. Побір у грудні, відбуватиметься лише до 12-го числа, бо пізніше вояки йтимуть на різдвяну й новорічну відпустки.

● В Саратоґа Спрінґс, Н. Й., священики християнських віровизнань погодилися під час виборів при допомозі дзвонів, пригадувати вірним їх обов'язок голосувати. Дзвони всіх церков дзвонили о 8 год. ранку, вполудне і о 7-ій годині вечора.

● 33-річний сержант Джессі Л. Колпеппер в форті Гуд, Тексас, під час вишколу рекрутів, побачив, як ручна ґраната упала коло рекрута Ричарда Пейса. Сержант заслонив своїм тілом рекрута і ґраната вибухнувши, поранила йому груди і зломила руку й ногу.

● Голова третьої партії, яка почала організуватися в південних стейтах, Т. Калеман Андрюс заявив, що ця партія в 1960 році буде такою сильною, що зможе виставити своїх кандидатів в усіх стейтах. Він заповідає розгорнення організаційної праці цієї нової консервативної партії зараз після виборів.

ПІСЛЯ КОНФЕРЕНЦІЇ З ДОЛЛЕСОМ

Президент Айзенгавер і державний підсекретар Герберт Гувер, мол., відвідали шпиталь ім. Волтера Ріда і відбули там 35-хвилинну конференцію з державним секретарем Доллесом, що видужує в шпиталі після операції. Темою конференції була справа Середнього Сходу і Мадярщини.

ВЕЛЕТЕНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ В МЕДІСОН СКВЕР ҐАРДЕН В НЮ ЙОРКУ В СПРАВІ МАДЯРЩИНИ

Ню Йорк, 8-го листопада. — Сьогодні, в четвер 8-го листопада, має відбутися в Медісон Сквер Ґарден велетенська маніфестація в користь мадярських повстанців проти комуно-московської окупації та на допомогу новим мадярським втікачам з-під комуно-московської тиранії. Маніфестацію, яка почнеться о год. 8-ій ввечорі, скликають такі відомі організації, як Міжнародний Рятунковий Комітет, Американські Приятелі Поневолених Націй, Конференція Американців Центрально і Східньо-европейського Походження та інші. Співспонсорами тієї маніфестації є крайові політичні і допомогові репрезентації багатьох груп центрального і східнього европейського походження, між ними і УКК та ЗУАДКомітет. Персонально маніфестації патронують такі відомі політичні, військові і громадські діячі, як адм. Ричард Е. Бирд, ген. Лушіюс Д. Клей, ген. Вілям Донован, Генрі Лус, Карл Спац, Герман Стейнкрос та інші. Промовлятимуть на маніфестації сен. Кліффорд Кейс з Ню Джерзі, амбасадор Відл Дюк, голова Міжнародного Рятункового Комітету, Ліо Черни, Анна Кетлі, що була мадярським державним міністром в уряді Надя та втекла перед новою большевицькою інвазією і була перевезена літаком до Ню Йорку, монсеньйор Варґа та представники поодиноких національних груп. Від української групи промовлятиме адв. Михайло Пізнак. Буде теж мистецька програма, в якій виступлять відомий польський співак Ян Кепура та відомі фільмові зірки Марта Еґґерт і Ілона Массей. В загальному передбачається, що в маніфестації візьме участь понад 15,000 осіб. Вступ на залю буде відкритий вже від 6-ої години і він буде закритий з хвилиною, як заля буде заповнена. В всіх місцевих часописах появились в цій справі великі оголошення. Односторінкове оголошення, фінансоване Міжнародним Рятунковим Комітетом було теж у вчорашньому числі „Свободи" і півсторінкове оголошення є ще в цьому числі, що появляється і є в продажу вже в четвер, хоч має дату п'ятниці.

В Ню Йорку й у Вашинґтоні відбулися бурхливі антисовєтські демонстрації

Ню Йорк. — В середу дня 7 листопада перед резиденцією совєтської делеґації до ОН в Ню Йорку, в якій відбувалося влаштоване совєтським делеґатом Соболевим прийняття для відзначення 39-их роковин „жовтневої революції", відбулися бурхливі демонстрації, зорганізовані Мадярсько-Американською Федерацією та представництвами інших східньо-европейських народів. В демонстраціях, що проходили у формі пікетування, взяло участь кілька тисяч людей (за повідомленням „Ню Йорк Таймс"-у 1,500 і за повідомленням „Н. Й. Гералд Трібюн" 3,000). Сконсиґнована поліція в силі понад 130 поліцаїв тільки з трудом вдержувала порядок. Пікетувальники несли транспаренти з надписами „Геть з душогубами!" „Не пийте шампану з кров'ю!", „Совєтські ґанґстери", „Забирайтеся до Москви: „Поверніть волю Мадярщині" і повторювали ці гасла хором. В супроводі таких викликів прийняття, що його збойкотував американський делеґат до ОН Ладж та дипломатичні представники західних держав, відбувалося в дуже неспокійній атмосфері, не зважаючи на те, що совєтські столи були обильно заставлені водкою, шампаном і всякими закусками. Демонстрація почалася о 5-ій годині і тривала до пізнього вечора. Усіх гостей вводила до приміщень совєтської делеґації і виводила з них американська поліція. Подібна демонстрація відбулася у Вашинґтоні, де прийняття з приводу роковин „жовтневої революції" влаштував совєтський амбасадор Зарубін.

Появилась англомовна книжка про замучених українських жінок у Кінґірі

Ню Йорк. — Об'єднання Українських Жіночих Організацій, яке 26-го лютого ц. р. влаштувало в Ню Йорку маніфестацію в честь розчавлених большевицькими танками в каторжному таборі в Кінґірі 500 українських жінок, виконало обіцянку і опублікувало в цій справі окрему книжку англійською мовою. Книжка, що має заголовок: „500 Замучених Українських Жінок", має 160 сторін та складається з двох частин, у першій з яких подано звіт очевидця подій в Кінґірі д-ра Г. Варконі та реферати, доповіді і резолюції, що були виголошені на маніфестації 26-го лютого, а в другій частині містяться історія і опис таборів невільничої праці в СССР. Поміщено теж мапу України та ряд відповідних світлин. Книжку зредаґувала п-ні Стефанія Галичин, а обгортку виконав мистець Петро Холодний. Книжку поширюється тепер на Міжнародній Жіночій Виставці в Ню Йорку в кіоску Українського Жіночого Виставового Комітету, участь якого у цій виставці присвячено цій же події, що описана в книжці.

Фармерські стейти підтримали Айзенгавера

Вашинґтон. — В політичних колах звертають увагу на те, що фармерські стейти Середнього Заходу підтримали Айзенгавера, хоч демократи в своїй виборчій кампанії багато говорили про зменшення фармерських прибутків, а навіть про „ліквідацію" дрібних фармерів. Демократи думали, що за ними підуть такі стейти, як Айова, Іллиной, Міннесота, Мишиґен і обидві Дакоти. Правда, в деяких сільських районах в цих стейтах Айзенгавер дістав менше число голосів в порівнянні з 1952 роком, але він переміг Стівенсона, який здобув більшість тільки в сімох традиційно демократичних південних стейтах: Мізурі, Аркензо, Міссіссіпі, Алабама, Джорджія та обидві Каролайни. Невдоволення фармерів мало деякий вплив на вислід виборів до Конґресу, але було без наслідків на вибір президента.

Треба трьох місяців для направи Суезького каналу

Лондон. — Англійські корабельні компанії дістали офіційне повідомлення від уряду Ідена, що вони повинні рахуватися з тим, що плавба по Суезькому каналі буде припинена на яких три місяці. Крім кораблів, що їх свідомо затопили в Суезькому каналі самі єгиптяни та які, мабуть, наповнені цементом, — треба ще розібрати знищений т. зв. міст Фірдана, який запався у води каналу. Англія і Франція мають вправді великі технічні, військові і цивільні, спроможності негайно приступити до прочищування каналу з цих перешкод, проте фахівці вважають, що це буде морочлива робота, яка може потривати й три місяці. Разом з цим виринає дуже складна і трудна справа імпорту нафти до Західньої Европи. В найближчому тижні наспіють до Европи останні кораблі, скеровані довкола Африки ще перед знищенням нафтопроводів, які ведуть через Сирію від джерел нафти в Іраку. Направлення тих нафтопроводів, забере також кілька тижнів. Іден повідомив парлямент, що англійський уряд нараджується „з нашими американськими приятелями" над постачанням нафти з Америки. В самій Англії має бути поважний запас нафти, так, що уряд покищо обмежив лиш на 10% вживання газоліни, щоб не насторожувати проти себе громадянства. Але в континентальній Західній Европі запаси газоліни мають бути мінімальні. Окрему проблему становлять фінанси Англії. Уряд ще не оприлюднив ніяких цифер щодо коштів виправи проти Єгипту, утримання тамошніх окупаційних військ та зазнаних втрат під час воєнних операцій.

Ґомулка отягається з подорожжю до Москви

Варшава. — Москва запевнила польський уряд, що вона доставить мільйон тонн збіжжя, щоб запобігти голодові, який грозить Польщі внаслідку поганих жнив та невдачі колгоспної господарки. У совєтській заяві нічого не говориться про умови тієї допомоги, але польська преса висловлює надію, що це буде безплатний дарунок, яким Москва хотіла б втихомирити польські ворожі їй настрої. Признання цієї допомоги прийшло після того, як новий польський уряд вистосував до Москви відповідне прохання, нав'язавши його до заповіджених переговорів про новий торговельний договір. Цей новий польсько-совєтський торговельний договір мав би доповнювати нову базу для політичних взаємин, що її виготовлено б у Москві під час тамошніх совєтсько-польських нарад із новими польськими правителями. Ґомулка, Циранкевіч і Охаб, які вже два тижні тому заповіли свій виїзд до Москви на таку конференцію, вже вдруге відложили його, спершу у зв'язку з подіями на Мадярщині, а тепер мабуть для того, щоб спершу закріпити свою позицію у самій Польщі. „Ліберальний" курс в Польщі має проявитись у дальшому прочищуванні державного апарату і партійної верхівки з ніби просталінських комуністів. Між іншими, мають „вичистити" віце-прем'єра Зенона Новака та звільнити дальшу групу совєтських старшин з польської армії. В закордонно-політичній ділянці уряд Циранкевіча-Ґомулки хотів би, по зразку Югославії, брати харчову і технічну допомогу однаково від Москви, як Вашинґтону, хоч — стверджують всі закордонні обсерватори у Варшаві — польські комуністи страшенне бояться дратувати Москву, щоб не стягнути на себе долі Мадярщини. Останні вістки кажуть про зосереджування совєтських військ на східньому кордоні Польщі. СССР перекидає більші війська також до Сх. Німеччини.

Західні дипломати в Москві збойкотували совєтські „жовтневі" урочистості

Москва. — Совєтські урочистості, влаштовувані для відзначення 39-х роковин большевицької т. зв. жовтневої революції, відбулися цього року без участи більшости дипломатичних представників західних держав, які збойкотували всі паради і прийняття на знак протесту проти совєтської військової акції на Мадярщині. Минулими роками західні дипломати брали офіційну участь в цих урочистостях. Цього року збойкотували жовтневу річницю представники ЗДА, Вел. Британії, Франції і всіх держав, що є членами Північно-Атлантійського Пакту. Не брали вони участи теж і в параді, що відбувалася на Червоній Площі в Москві, під час якої промовляв міністер оборони Жуков, який, згадуючи про Єгипет і Мадярщину, підкреслив, що „мадярські робітники з допомогою совєтських збройних сил ліквідують фашизм у тій країні". Під час урочистостей промовляв також Міхаїл Суслов той, що пробував в червні цього року рятувати провідника мадярських комуністів Матіяша Ракоші і що керував останнім часом совєтською підготовкою для здушення революційного зриву мадярських робітників і селян.

Антикомуністичні демонстранти в Парижі підпалили резиденцію французької компартії

Париж. — Понад 3,000 юрба французьких антикомуністів, здібільша студентів перервавши поліційні кордони, підпалили в середу 7 листопада будинок, в якому приміщається головна квартира комуністичної партії Франції і здемолювала потім приміщення комуністичного часопису „Ль'Юманіте". В приміщеннях гол квартири вигоріло два поверхи і дальшу пожежу повелося льокалізувати тільки з трудом. Урядники комуністичних канцелярій і редакцій схопили і пов'язнювали кільканадцятьох демонстрантів і їх мусіла визволяти французька поліція і пожежники. Під час демонстрацій було ранених біля 70 осіб і один поліцай. Сорок з-поміж них відставлено до шпиталю. Чотирьох демонстрантів ув'язнено. Демонстрації відбулися для протесту проти совєтської військової акції на Мадярщині. Подібні демонстрації відбулися також по інших містах Европи. У відповідь на антикомуністичні демонстрації в Парижі застрайкували робітники деяких часописних друкарень припиняючи цим вихід паризьких часописів.

● В Колюмбії розлилась ріка Маґдалена внаслідок чого в місті Мананґ 3,000 осіб втратили дах над головою.

РЕЗОЛЮЦІЯ ОН ЗАКЛИКАЄ АНГЛІЮ, ФРАНЦІЮ І ІЗРАЇЛЬ НЕГАЙНО ЗАЛИШИТИ ЄГИПЕТ

Об'єднані Нації. — Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй прийняла в середу 7 листопада 65 голосами проти одного голосу Ізраїлю, при 10-ох, що стримались — а між цими останніми були Англія і Франція — резолюцію, яка закликає до негайного залишення всіми трьома названими вгорі державами території Єгипту. Цю резолюцію зголосило 19 азійських і африканських держав плюс Філіппіни. Водночас, Генеральна Асамблея прийняла 64 голосами при 12-ох, що стримались від голосування, довшу резолюцію, яка займається виключно справою швидкого зорганізування „міжнародної поліції", як екзекутивного органу ОН, порішеного резолюцією ОН з 2-го листопада ц. р. Цю останню резолюцію зголосили Арґентина, Бірма, Цейльон, Данія, Еквадор, Етіопія і Швеція. Англія і Франція, які в обох випадках не голосували, погодившись на припинення збройних дій в Єгипті, погоджуються також на відкликання своїх військ із окупованих позицій в Єгипті, але тільки тоді, коли їх місце займе „міжнародна поліція" Об'єднаних Націй, що ґарантуватиме спокій і допоможе мирно розв'язати середньосхідні проблеми. Зате Ізраїль рішуче спротивився відкликати свої війська з Синайського півострова і т. зв. смуги Газа, як також двох малих острівців, з яких Єгипет переводив був обстрілювання ізраїльських кораблів. Ізраїль погоджується в принципі на очищення єгипетської території тільки тоді, коли Єгипет приступить до мирових переговорів з Ізраїлем отже визнає існування Ізраїлю та відмовиться від своїх аґресивних плянів супроти Ізраїлю. Водночас ізраїльський прем'єр Бен Ґуріон заквестіонував єгипетський характер Синайського півострова та заявив, що договір про перемир'я з 1949-го року перестав існувати і Ізраїлю не обов'язує. Згадана вгорі рзезолюція Об'єднаних Націй закликає Ізраїль, щоб він відкликав свої війська поза демаркаційну лінію, визначену в договорі про перемир'я з 24-го лютого 1949 року. Ізраїль заявив, що не допустить ніяких чужих військ, без уваги на їхню назву, — отже також „міжнародної поліції" Об'єднаних Націй — ані на власну територію, ані на територію, що її окупували ізраїльські війська.

З уваги на таке становище Ізраїлю генеральний секретар Ради Безпеки звернувся з закликом і пересторогою до Ізраїлю, що на випадок його відмови повинуватись рішенням Генеральної Асамблеї, — він передасть цю справу Раді Безпеки, щоб вона „вжила відповідних заходів" для переведення в діло резолюції ОН. Таким чином, за коментарями преси, Гаммершилд погрозив Ізраїлеві можливістю збройної акції проти Ізраїлю під прапором Об'єднаних Націй. Водночас президент Айзенгавер написав листа до ізраїльського прем'єра Бен Ґуріона з закликом до відкликання ізраїльських військ із Єгипту. Сподіваються — твердять пресові коментарі, — що вдасться переконати Ізраїль, щоб він повинувався резолюції ОН про очищення єгипетської території, якщо він дістане якісь ґарантії, що не повернеться ситуація з-перед останнього ізраїльського наступу на Синайський півострів.

Єгипетський комунікат нарікає, що вcупереч згоді на перемир'я англійці все ще воюють в Порт Саіді, проте самі стверджують, що на південь від Порт Саіду нема англо-французьких військ, себто, що Англія і Франція припинили свій тамошній наступ. Англійський міністер військових справ заперечив, наче б в Єгипті велись зорганізовані військові дії, а стрілянину в Порт Саіді приписав молоді.

Міжнародна ситуація вплинула на припинення маневрів фльоти ЗДА

Норфольк, Вирджінія. — На приказ від Президента, як конституційного головного зверхника всіх збройних сил ЗДА, адмірал Джіро Райт, командант Атлантійської Фльоти, припинив морські маневри біля східніх берегів ЗДА, щоб американська морська фльота була готова на всякий випадок, з уваги на теперішню напружену міжн. ситуацію. Адмірал Райт є водночас головним командантом усіх морських сил НАТО на Атлантійському океані. Теперішні маневри передбачували „атаку" на південно-східнє побережжя ЗДА та його „оборону" проти „ворожого висаду". Маневри ведуться від 10-х днів. Їх перервання і відкликання було несподіванкою для моряків і вояків. У маневрах брали участь 34,000 моряків і морської піхоти, 38 великих кораблів, багато нищильників і літаконосець Літ. З отими маневрами були пов'язані теж вправи, які охоплювали 60,000-ий літаконосець Форресталь та 45,000-ий літаконосець Бенджамін Френклін. Ці обидва великі літаконосці, плюс кружляк Дес Мойнс і 12 нищильників та багато інших менших воєнних і допоміжних кораблів відтягнено від усяких вправ та поставлено в стан бойової готовости. Адм. Райт заявив, що він „покищо" не дістав приказу вивезти ті морські одиниці на Середземне море.

В СВІТІ

● *Большевики на Мадярщині* зробили одну „концесію" національним почуванням мадярів: вони відкликали проголошене святкування 39-их роковин жовтневої большевицької революції. В понеділок радіовисильня з Будапешту проголосила: „Завтрішнє святкування відкликується", — без подання причин. А фактичною причиною був — пишуть віденські газети — острах, щоб те „свято" не викликало нового вибуху обурення мадярів.

● *У Познані* проголошено офіційно, що дальших судових процесів за участь у кривавих заворушеннях 28 червня ц. р. не буде. Ті заворушення, мовляв, були наслідком „помилок і зловживань минулого періоду". 28 червня згинуло 53 особи, а 200 було ранених. Арештовано 481 особу, але на 27 вересня, коли почався перший судовий процес, у в'язниці було 154. Майже всіх їх уже звільнено.

● *Висад парашутистів в Порт Саіді був насправді „гремучим пеклом"* — описує ту військову операцію англійського й французького війська в минулу неділю Пітер Вудс, кореспондент лондонського „Дейлі Міррор", який особисто брав участь в висаді. Протилетунська артилерія, скорострілі, танки і ручні машинові та звичайні кріси єгипетської армії зустріли парашутистів таким вогнем, що з першої їх лави мало-хто залишився в живих.

● *Англійські і єгипетські звідомлення про хід боїв були до останньої хвилини взаємно суперечні.* І так, англійці подали, що єгипетське летунство вже не існує і що ні одно єгипетське летовище не придатне для військових цілей. Тим часом єгипетська преса повідомила про важку атаку єгипетських ракетних літаків совєтського типу МІҐ — із совєтськими летунами! — на летовище Гаміль в Порт Саіді, опановане англійцями.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПІСЛЯ ВИБОРІВ

Серед великого шуму, гуку й тріскоту, наче спізнена осіння громовиця, пройшли над країною останні вибори. Починаючи від партійних конвенцій, що відбулися в половині серпня, аж до виборів минулого вівтірка, 6-го листопада, країна жила виборами, переживала незрівнянну американську демократію в дії. Тепер виборча громовиця закінчилась і країна вертається до нормальних щоденних зайнять.

Очевидно, що про самі вибори та їх вислід буде сказане ще не одне слово, буде написаний ще не один коментар. Та це вже буде відгомін минулого і деякі висновки на майбутнє. Теж і нам, американським українцям, як тепер уже досить поважній та відомій групі американських виборців, варто було б поробити деякі практичні висновки з минулих виборів.

Треба ствердити, що наша участь у передвиборчій кампанії була досить поважна, але ще далеко не така, якою могла б бути, зокрема „на місцях", в поодиноких громадах. З приємністю і вдоволенням треба ствердити, що обидві великі партії віддавали відповідну увагу виборцям українського походження, при чому слід підкреслити, що кожна партія і кожний кандидат віддавали поодиноким людям чи групам таку увагу, на яку вони самі заслуговують своєю власною активністю.

На підставі загальних спостережень можна ствердити, що наша активність в обидвох партіях, на якій нам усім повинно залежати без уваги на те, з якою партією солідаризується кожний з нас індивідуально, не була занадто збалансована. Правда, ми мали українські відділи при Крайових Комітетах обидвох партій, але відділ в Демократичній партії не дорівнював своєю активністю республіканському відділові, хоч і між демократами є чимало наших громадських діячів. Та це вже інша справа.

Коли б ми сьогодні хотіли підсумувати передвиборчу кампанію і самі вибори під оглядом того, що ми називаємо поширюванням правди про Україну та здобуванням приятелів для української визвольної справи, то можна занотувати цілий ряд направду поважних успіхів. Згадаймо тільки деякі з них.

На конвенціях обидвох партій були представники УКК, що склали відповідні заяви, головно в підкомісіях закордонних справ, іміграційних та інших. У цій хвилині не маємо загального огляду дальшої української активности в Демократичній партії, але лист демократичного кандидата на президента, Адлея Стівенсона, до голови українського відділу при Крайовому Демократичному Комітеті з підтримкою українських визвольних аспірацій говорить сам за себе. Були також і відповідні прояви тієї активности серед кандидатів до Конгресу.

Поважними успіхами в популяризації українського імени і української справи можуть похвалитись головно українські республіканські лідери. Численні персональні зустрічі, згадки про Україну та її визвольні аспірації в двох офіціяльних передвиборчих виданнях Республіканського Крайового Комітету, зокрема авдієнція у державного секретаря Джана Фостера Доллеса — це безсумнівні успіхи, вартість яких далеко не обмежується до самої передвиборчої кампанії та виборів.

Все це дає нам право твердити, що українці не занедбали виборчої нагоди і не пропустили її, але доклали багато зусиль і багато зробили в існуючих обставинах, щоб прислужитись своїй прибраній Батьківщині відкриттям очей на українську дійсність, зробивши тим самим велику прислугу і українській визвольній справі. Очевидно, це ще не значить, що вже зроблено все можливе і все потрібне, а проте теперішні вибори та наша участь у них є поважним кроком вперед у нашому змаганні допомогти українському народові в його визвольній боротьбі.

Дальшим кроком при подібних майбутніх нагодах була б наша не тільки, сказати б, пасивна участь у виборах, себто відповідна підтримка кандидатів з обидвох партій, але й активна в них участь, себто кандидатура осіб українського походження. Правда, в цьогорічних виборах вже був один кандидат українського походження до Конґресу ЗДА (в цій хвилині ще немає вістки про вислід виборів для нього), але він був радше припадковий. Вже сьогодні варто б мати це на увазі і працювати в тому напрямку, щоб у майбутніх виборах між кандидатами було більше українських імен.

Вибори пройшли, але наші завдання залишаються: продовжувати всі можливі заходи для поширювання правди про Україну, для здобування їй нових приятелів, бо остаточна перемога тієї правди буде й великою перемогою для Америки та всього волелюбного світу. Недавня передвиборча активність повинна нам у цьому допомогти і нас до цього заохочувати.

АҐРЕСОР У РОЛІ МИРОТВОРЦЯ

Професори політичних наук і міжнародного права мають новий клясичний приклад, щоб з'ясовувати студентам, що таке цинізм у міжнародній політиці. Сучасний світ звик уже до комуністичних пропаґандивних фраз про миролюбність Совєтського Союзу, так само, як нещасні підсовєтські громадяни звикли до деклямацій на тему найдемократичнішої у світі совєтської конституції (тепер слово „сталін-сталінський" соромливо промовчується), справедливости совєтського режиму та взагалі совєтського раю на землі. Але такого ще не бувало, щоб кремлівські опричники, використовуючи форму дипломатичної куртуазії та зловживаючи терпеливістю американського народу і його Президента, зважилися пропонувати З'єдиненим Державам спільну військову інтервенцію проти Англії і Франції і впровадження — при помочі Америки — совєтської збройної сили на Середній Схід!

Колективні диктатори певно вважають, що це — знаменитий п р о п а ґ а н д и в н и й трюк і дуже спритчий хід на д и п л о м а тичній шахівниці. Тон і зміст негайної відповіді американського уряду повинні навчити їх чогось зовсім протилежного. Перші два речення офіційної заяви, що її оприлюднив Білий Дім, звучать буквально так: „Президент тількищо отримав від прем'єра Булґаніна листа, раніше переданого до преси в Москві. Цей лист, з очевидним наміром відвернути світову увагу від мадярської трагедії, підсуває немислиму суґестію, щоб З'єдинені Держави приєдналися до Совєтського Союзу в спільному застосуванні своїх збройних сил для припинення війни в Єгипті". А ствердивши, що введення нових військ на Середній Схід після заклику Об'єднаних Націй, щоб ворогуючі сторони відкликали свої війська, було б яскравим порушенням чартеру ОН, Білий Дім у своїй відповіді продовжує: „В той час, коли ми глибоко стурбовані ситуацією в Єгипті, ми однаково стурбовані ситуацією на Мадярщині. У цей самий момент совєтські збройні сили брутально здавлюють там людські права мадярського народу. Тільки останньої ночі Генеральна Асамблея на своїй надзвичайній сесії прийняла резолюцію, яка закликала Совєтський Союз негайно припинити військові операції проти мадярського народу і забрати геть свої війська з тієї країни. Совєтський Союз голосував проти тієї резолюції, так само, як заклав був він „вето" в Раді Безпеки проти попередньої резолюції. Тому Совєтський Союз стоїть тепер у суперечності з рішенням Об'єднаних Націй щодо запевнення миру і безпеки у світі. В таких обставинах ясно, що першим і найважливішим кроком, який треба зробити для запевнення світового миру і безпеки, є те, щоб Совєтський Союз пошанував резолюцію Об'єднаних Націй в справі припинення збройних репресій проти мадярського народу і відкликав звідтіль свої війська. Щойно тоді Совєтський Союз міг би пропонувати дальші кроки, які слід би було зробити задля світового миру".

Хоч до цієї заяви Президента можна було б додати, що Совєти взагалі не мають ніякого морального права вносити пропозицій про замирювання світу, бо ж їх останній напад на Мадярщину з вирізуванням тамошнього населення є тільки одним із довгої черги подібних попередніх подвигів, проте вже й наведені цитати похвально з'ясовують добру зорієнтованість Вашингтону щодо вартости і цілей совєтської політики. У бажанні виексплюатувати якомога середньосхідній заколот для своїх цілей Москва не тільки перевела напад на Мадярщину, але й рішила заграти активну чи й навіть передову ролю „миротворця" на Середньому Сході. Якщо це тільки пропаґандивний трюк, то він спричинився лише до відсвіження в пам'яті світу ролі Москви, як аґресора й поневолювача найгіршого сорту. Коли ж повторювані натяки Булґаніна, що конфлікт на Середньому Сході може розростись у нову світову війну, і недвозначні погрози на адресу Англії і Франції в листах Булґаніна до прем'єрів Ідена і Молле є заповіддю дійсної інтервенції Совєтів, то вона була б рівнозначна з постановою Москви спровокувати третю світову війну. Відповідь президента Айзенгавера не лишає найменшого сумніву, що З'єдинені Держави вмішалися б тоді активно в збройний конфлікт, але не по стороні Совєтів, а проти них.

Американська преса у своїх коментарях сумнівається, щоб СССР зважився на третю світову війну. Розрахунок Москви — читаємо — на те, що Англія і Франція тепер зайняті іншим воєнним фронтом, і тому це ніби найкраща нагода, щоб заатакувати їх, тим паче, що Західня Німеччина ще не має своєї армії, — такий розрахунок може виявитись дуже оманним. З моментом совєтської атаки єгипетський фронт став би третьорядним, і на задній плян відійшли б взагалі всі інші журби і проблеми. Світ опинився б на новому закруті історії, на крутому закруті, на якому могла б зустріти людство заглада від новітньої нищівної зброї, або прийшло б визволення людства від його найлютішого ворога.

ПАДАЄ ДУХМЯНА ЩЕДРА ОСІНЬ...

Падає духмяна щедра осінь
Яблуками стиглими до ніг...
А в очей твоїх бездонну просинь
Тихий невимовний смуток ліг.

В хмарнім небі пісня журавлина
Стомленими б'ється
[десь крильми —
І серця малесенькі пташині
Ще не хочуть осени й зими...

Вперше на побачення з тобою
В цей осінній вечір я прийшов,
А назавтра даллю голубою
Поміж нами відстань ляже знов.

Я поїду вчитись у столицю —
Стрінемося тільки по весні,
Та не раз іще мені насниться
Вечір цей і пісня вдалині.

Чуєш, не сумуй, моя хороша,
Усміхнись веселкою мені:
Буде, як ніколи, час погожий
В наші дні прийдешні весняні.

Бо ж недаром пада щедра осінь
Яблуками стиглими в цю ніч...
Для очей своїх бездонну просинь
Ти в весни прийдешньої позич.

МИКОЛА БЕРЕЖНИЙ

Юрій Таркович

НІМЦІ ПРО ПОЛЬЩУ І УГОРЩИНУ

Несподіваною навіть для найкращих знавців німецьких відносин є реакція населення Західньої Німеччини на останні події в Польщі і Угорщині. Німецька офіційна політика до деякої міри віддзеркалювала д о т е п е рішні погляди більшости німців: ні прямо, ні посередньо не втручатися в жадні центрально-східні европейські справи. І це відчувалося на кожному кроці: абсолютна нехіть до всього, що на схід від Німеччини, і часто навіть одверта неприязнь до людей з центрально-східньої Европи, що перебувають в Західній Німеччині. Правда, останніми місяцями ця ситуація подекуди кращала, були прихильні заяви деяких урядових чинників з Бонну, але справжнього звороту таки не було. Аж з уже відомими подіями у Польщі все, як на помах чарівної палички, нагло змінилося. Майже вся німецька преса радісно відгукнулась на події в Польщі, зазначаючи, що в критичні моменти Гомулку підримала більшість польського громадянства не тому, що він націонал-комуніст, а тільки тому, що він наважився кинути виклик російському окупантові. Газети підкреслюють, що Варшава була б мабуть цілковито зірвала з Москвою якби не побоювалася за свій західній кордон, тобто не побоювалася Німеччини, що знову стає великою европейською потугою. Німецька преса назагал жаліє, що від 1945 р. не випрацювано практично жадної німецької східньої політики, і вважає, що така політика конче потрібна, щоб дати народам на схід від Німеччини зрозуміти, що „ми, німці, від них нічого не хочемо, але, навпаки, ми німці, йдемо з ними і для них хочемо волі". Це — дослівна заява з передової поважного щоденника „Зюддойче Цайтунг". З усіх таких і подібних заяв видно, що західні німці врешті хочуть піти на прямі переговори з Польщею в справі колишніх німецьких східніх земель, і ніяк не будуть вимагати звороту всіх цих територій, бо бачать, що застрашуючи поляків такими домаганнями, вони приневолюють тим самим Варшаву триматися союзу з Москвою, хоч поляки цього союзу насправді не хочуть.

Ще більша реакція у зв'язку з подіями на Угорщині. Газета „Райніше Меркур" під заголовком „Кривава московська камізелька" пише, що облудну совєтську політику коекзистенції Москва сама потоптала російським чоботом, втопила в крові і сльозах. На великій угорській протимосковській маніфестації в Мюнхені речник німецьких виселенців із країн центрально-східньої Европи заявив: „Ми, німці, забули про наше виселення, ми дивимося вперед, а не назад, і ми боремося за національне визволення не тільки мадярів, але й поляків, українців і всіх народів Совєтського Союзу..."

Вже з першого дня, коли вибухла революція на Мадярщині, появилися в німецькій пресі, радіо, телевізії заклики різних німецьких організацій, установ, газет: „Помагайте угорцям! Помагайте швидко і всім, чим можете!" Червоний Хрест Західньої Німеччини і багато інших харитативних установ відкрили свої бюра для організації допомоги. І німецьке громадянство в і д г у кнулося так, як ще ніколи в історії повоєнної Німеччини. Десятки, потім сотки тисяч твердих німецьких марок зібрано в перших же днях. Уряд в Бонні без довгої надуми і без дискусій дав негайно 1,000.000 марок для допомоги угорським повстанцям. Німецькі професійні спілки, поодинокі партії також дали великі суми. Майже по всіх німецьких школах провадилися грошові збірки. Тисячі тонн харчів і одягу здано для воюючих угорців.

Чим пояснити таку небувалу реакцію? — Німці відразу зрозуміли, що в Угорщині, а частинно і в Польщі, іде не тільки про Будапешт чи Варшаву. Зрозуміли, що це — справа всієї европейської цивілізації, бо під російськими танками в Дунайській долині здушується також надію на визволення від Москви Східньої Німеччини. А несподіване прихильне відношення до Польщі пояснюється ще й тим, що населення Західньої Німеччини усвідомило собі те, що без звільнення Польщі від Москви не дійде й до об'єднання Німеччини. Якщо б Польща вповні визволилася, то совєтські війська не мали б права переїжджати через її територію, значить не могли б окупувати Східню Німеччину так, як це є тепер. В Бонні вважають, що Гомулка — це тільки початок розвитку в Польщі, і що за ним прийдуть дальші події, які приведуть до повного провалу Варшавського пакту, а тим самим і до повного зірвання зв'язків між Варшавою і Москвою. Тож треба сподіватися, що німці піддадуть ревізії свої відношення до поляків в тому напрямі, щоб запевнити їх, що з німецького боку їм нічого не загрожує і, навпаки, що німці готові підтримати польську боротьбу проти Москви.

ЯК ГОДУЮТЬ РОБІТНИКІВ У ВОРОШИЛОВГРАДІ

На Ворошиловградському заводі ім. Пархоменка працює багато молодих робітників. Переважно це юнаки з інших областей республіки, які закінчили ремісничі школи. Живуть вони тут без родин і харчуються постійно в заводській їдальні, бо поблизу інших їдалень немає. Але дають їм їсти таке, що не добереш: чи то суп чи борщ, бо нема в тому „супо-борщі" ні картоплі, ні моркви, і не має він ані запаху, ані кольору. (Про м'ясо кореспондент „Радянської України" вже й не згадує). Тож, ідучи до їдальні обідати, робітники звичайно кажуть: „Ходім юшку сьорбати". А проте, є на заводі людина, яку працівники їдальні обслуговують дуже добре — це заступник директора тов. Колчін. Для нього є навіть спеціяльна заля. Обідає він звичайно не тоді, коли в їдальні повно робітників, і подають йому все смачне та „кальорійне".

ГРОМАДЯНСЬКО-НАЦІОНАЛЬНА ЗРІЛІСТЬ

Читачі „Свободи" напевне зберегли в пам'яті оту широку дискусію на теми нашої молодої ґенерації і нашої дитячої літератури, що пройшла на сторінках „Свободи" з особливою силою в 1950-1952 рр. Дискусію цю заплянувано й проведено в тривозі за душу української дитини в нових умовинах нашого життя — нашої діяспори.

Підстав для тривоги було багато. Передусім життя в таборових скупченнях у Німеччині кінчалося, а з ним розбивалося й оце українське середовище, в якому зростала українська дитина, ліквідувалися таборові школи, дитячі садки, всякі гуртки молоді. Приходив новий етап, — етап розсіяння не тільки фізичного, але й духового. Як батьки, так і українська дитина зненев'я опинилися в чужому довкіллі, розгублювалися психічно, а турбота за щоденне життя мимоволі відвертала увагу від проблем українського світу, в тому числі й від проблем молодого покоління. А кожен день, місяць, рік у житті дитини — це етапи її розвитку, які позначаються, бува, в усьому її дальшому житті. І тут потрібно було особливої сторожкости, щоб у період великого переселення й розселення наша українська родина не розгубила по чужих шляхах своїх дітей, їх душ і сердець. Був час, коли могло здаватися, що ці ясні душі наших дітей підуть повністю й назавжди в чужий полон при часто безпорадній мовчазності-згоді самих таки батьків.

І в такий час „Свобода" з тим більшою силою била в дзвін тривоги, а далі приступила до реальної дії, що її вислідом став з осінню 1954 року дитячий журнал „Веселка". Скромних 16 сторінок, на газетному і тільки частина на кращому папері, і тільки раз на місяць — все це в нормальних умовах справа зовсім звичайна і на тлі наших численних дитячих журналів у минулому — зовнім не нова. А все ж майбутній історик сучасної української еміґрації матиме підставу сказати про появу „Веселки", як про один із світлих моментів цієї історії. А світлий він не самим фактом появи „Веселки", а й тією громадсько-національною зрілістю, що її виявила українська еміґраційна спільнота.

Дзвін, що в нього вдаряло ОПДЛ головно на сторінках „Свободи", може й з перебільшеною тривогою, пролунав недаремно: хвилева переселенча „гарячка" уступила місця здоровому інстинктові національного самозбереження, уступила місце свідомості, що одна з основних проблем нашої і давнішої й нової еміґрації — не що інше, як власне проблема молодого покоління, і що цій проблемі треба віддати особливу увагу, що треба присвятити їй особливо багато нашого труду, наших моральних і матеріяльних сил.

За нами дві успішні осінні кампанії „Свободи" в справі „Веселки". Подія, що має свою глибоку й високоцінну мову: це не що інше, а наявне й пророчисте свідоцтво громадсько-національної зрілости нашої, хай і не всієї, але все ж поважної частини спільноти. Тієї частини, яка має глибоке почуття національної відповідальности і яка вміє й хоче зорити в майбутнє і це майбутнє здійснювати заздалегідь — вже сьогодні реальним ділом. І хай, це свідоцтво громадсько-національної зрілости виявляється на перший погляд ніби скромною формою — пожертвою кількох чи більше долярів на фонд дитячого журналу, але власне ця пожертва є маніфестацією незломної віри в українську правду навіть у найтрагічніші для неї історичні моменти. І це одночасно маніфестація української сили, яка в найтрагічніших історичних умовах все ж неподолана і все ж знову й знову стає до бою за свою основу, за основу свого тривання й свого біологічного та духового зростання, до бою за українську дитину і за її українську духовість.

Тепер продовжується третя осіння кампанія в справі „Веселки" — її дальшого існування і її покращання та розбудови. І немає хіба сумніву, що й цим разом заговорить наша громадсько-національна зрілість, наша віра в нас самих і в нашу українську правду. Немає сумніву, що й цим разом ми заманіфестуємо — куди численніше й ще глибше — свою національну відповідальність і свою глибоку турботу за українську дитину та за її українську духовість. На сторожі цієї духовости гідно стала, стоїть і мусить стояти непохитно й твердо дитяча „Веселка". І всі ми — весь загал громадянства — мусимо включитися до цього великого завдання нашого часу — до бою за українську душу української дитини.

Б. Д.

ОСЬ КОЛИ Й ВОНИ ПРИДАЛИСЬ!

Із заявою про збройну аґресію проти Єгипту виступив 1-го листопада ц. р. не уряд Совєтського Союзу, як то робить він звичайно в усіх заявах, звернених до світу, але — Російська Совєтська Федеративна Соціялістична Республіка, Казахська, Узбецька і Азербайджанська „союзні республіки". Україна, Грузія, Білорусь та ін. в цій заяві не фіґурували. Це тому, що основне населення Казахської, Узбецької та Азербайджанської республік мусульманське, а Москва своєю заявою виступає „в обороні" арабів-мусульман. А проте, й в цьому випадку не обійшлося без „старшого брата" — Російської СФСР.

ДАВАЙ НА ДОНБАС!

Вивіз української молоді на роботу в донецьких вугільних копальнях не припиняється. Як подає „Правда" з 28 жовтня, на копальні Донбасу з різних областей України виїхало вже понад 70.000 „молодих патріотів". Центральний Комітет комсомолу звернувся до української молоді із закликом побудувати до 40-х роковин жовтневої революції силами комсомольців і молоді 35 нових копалень. Кожна обласна комсомольська організація мусить побудувати 1-2 копальні.

Д-р Віктор Пацлавський

ОДНО ПОЛЬСЬКЕ ВІЧЕ В ЖОВКВІ

(Спомин з 1904-го року, присвячений колишнім студентам львівських високих шкіл, напередодні їхнього з'їзду)

(3)

Вже з ранку почала напливати до Жовкви хвиля завербованої, а то й примусово зіґнаної різними економчуками людської юрби. Погода дописала, тож наплило теж багато людей цікавих на таку небувалу „гецу". Передусім чисельно явилися польські маґнати та поміщики у барвистих шляхетських кунтушах „з вильотами", краківських та інших реґіональних строях. Пани-поміщики заїздили чепурними колясами з гайдуками й льокайчуками, львівські патриції та університетські ректори-декани виступали у своїх парадних одягах, між ними маяли „панаші-пюропуші" високих австрійських урядовців і генералів, де-не-де поблискували фіолети вищих польських духовників, одним словом — замайоріла нам перед очима вся так нами зненавиджена історична польська шляхетчина! Латинники під наглядом своїх священиків зайшли з „панами" до костелу, наші ж дядьки грецького обряду, несвідомі своєї народности та схильні коритися панській ласці, стояли у високих смушевих шапках посеред жовківського ринку й з цікавістю гляділи на цю незрозумілу їм маскараду.

Тепер устійнили ми нашу тактику ось як: Нам треба було зібрати якнайбільше цього несвідомого селянства, нашого потенціяльного союзника, а щонайменше невтрального елементу. Треба було заопікуватися тими опущеними дядьками, заповнити при їхній підмозі ще перед вічем замкове подвір'я й зайняти центральне, добре придумане становище.

Отже, ми почали балачки, зовсім неполітичного змісту, з полишеними власній долі нашими дядьками. Слово по слову, почалась живіша дискусія. Ми нібито не заперечували проти самого свята та участи в ньому наших селян, але питались їх, чому ж „пани" за них забули. Пани моляться в костелі, а нам же, греко-католикам, треба теж помолитися Богу, але в церкві оо. Василіян, яка знаходилась недалеко ринку. Цей арґумент найкраще потрапив у серця наших відданих завжди своїй Церкві селян. Вони пішли громадно з нами до василіянської церкви, де якраз починалася співана Служба Божа. Всі учасники законспірованої виправи пішли теж громадно до церкви без огляду на свої релігійні почування, і тоді трапився мабуть одинокий випадок, що знаний із свого ліберального наставлення Семен Вітик відспівав гарним баритоном Апостола, опісля ж Степан Баран „Вірую". Виявилося тоді, яким могучим чинником, об'єднуючим несвідоме національно селянство з інтеліґенцією та робітництвом, віруючих зі скептиками, була і є наша рідна Церква!

Не було нам уже тяжко цю зціплену спільною молитвою юрбу дядьків запровадити разом до замку. Вони слухали нас, приймали від нас, як почастунок, ковбасу та хліб і попивали пиво. Цілі стирти неспожитої ковбаси складали ми під старезним дубом, аж повстала там величезна піраміда ковбас, заздалегідь призначена на „почастунок" для польських промовців. Ми поділились на дві групи: центральну під дубом з нашими дядьками і фронтову, до якої належали передові промовці та ті з-посеред нас, які мали з собою киййки та палиці.

Почали приїздити „пани" і підпанки. Ці останні хотіли очистити встановлену спереду трибуну від „непокликаних" людей, тобто наших учасників, які там вже поставали і зовсім не думали звідтам уступатися. Почалась метушня. Польські аранжери свята, ще не зорієнтовані в ситуації, думали, що це прихильники „людової партії" роблять заколот, старалися юрбу заспокоїти своїми арґументами: „Пановє, успокуйцє сє, зараз ту пшиєдзє посел Бойко"! А коли це не помагало, виступив якийсь панок і старався вгамувати людей патріотичними кличами: „Буйцє сє Боґа, дзісь такє вєлькє свєнто, поцуж то зацєтжевєнє"? А ми гуділи і шуміли. Приїхав вже Козловський, а за ним підпитий посол Бойко. Ми прийняли його словами: „Геть, ганьба, дивіться, хлопський посол дав себе шляхті споїти!" „Чи добре було домініканське вино?" „Геть з панами, геть із шляхтою!" Козловський, також незорієнтований в ситуації, переконував присутніх, що в таке історичне свято не годиться робити партійних порахунків, а коли на те почали ми свистати й гудіти, він звернувся до зібраних під трибуною наших „фронтовиків" із запитом, чого вони властиво хочуть. „Президії віча, вибрати президію віча!" — закричали. — „Пжецєж я бендє вжеводнічиць, а як хцєцє, то може пжеводнічиць посел Бойко"! — „Ні, ми до того не допустимо"! — Серед „фронтовиків" найбільше кричав Семен Вітик. Подратований ним Козловський почав перевадувати: „Цо пан такі моцни, нєх пан вийдзє ту на естрадє і нєх пан забєже ґлос!" Вітикові не треба було того два рази повторювати. Хлопці підсадили низького ростом Вітика догори, і він з трибуни розпочав свою „промову" словами: „Геть з панами, геть із шляхтою, геть з Козловським, геть з Бойком і панськими прислужниками! Ми домагаємося нашої хлопської президії" і тут продиктував список президії, яка мала складатися з самих українських селян та одного польського селянина. Тепер аранжери віча та їхні прихвосні почали наступати на наших „фронтовиків". Розпочалась бійка.

Треба б хисту Гомера, щоб дати приблизно картину всіх „подвигів" наших молодих „бійців", щоб списати всі парляментарні та непарляментарні „епітета орнанція", кидані нами під адресою польських панків. На Козловського, який все ще не давав за виграну, посипалися тепер з-під дуба тисячі кавалків ковбаси, тої самої „хрунівської" ковбаси, якою він хотів купити собі й польщині масу несвідомих селян. Під натиском і тягарем тих ковбас Козловський, Бойко та інші його прислужники мусіли втікати. Пок. Влодзьо Старосольський, озброєний у здоровенну палицю, вдарив нею якогось кунтушевого шляхтича по грубім череві так, що він тільки розкинув руки й заверещав: „Ох, нєщенсьцє!" Зате хотів інший шляхтич вдарити Старосольського буком, але П. Волосенка заслонив його і врятував йому здоров'я, а може й життя. Було багато інших — сьогодні вже гумористичних — епізодів тої палицево-ковбасяної боротьби, але не стало б місця їх переповідати. Уся ця метушня наближалася до швидкого фіналу. Наші дядьки, які не дуже то розуміли, про що йде справа, були одними з перших, які в поспіху забажали залишити місце бою. За ними пішли прихильники „єдности польського люду з польською шляхтою". Але не так то легко було втекти. Одинока брама не могла перепустити всіх, хто пустився тікати з поля бою. Люди панічно товпилися в брамі, намагаючись здобути собі за всяку ціну вихід. Багато було ранених, але смертних випадків не було. Жандармерії не було, бо аранжери не передбачали таких випадків, а впорядчики не могли до замкового подвір'я дотиснутись.

Вислід кампанії, хоч і коштував декому з наших трохи ґудзів і крови, все ж таки був для нас, а не для Козловського, корисний. Він перший раз дістав наочну науку, що на українській землі не вільно польській шляґунерії хлопськими руками будувати Польщу.

Інтересно, що польські львівські газети не зорієнтувалися, що було причиною тієї демонстрації і хто був її автором. На другий день „Слово Польске" та інші газети писали, що таке велике, зворушливе свято було спрофановане та опоґанене якоюсь незрозумілою „партійною загорілістю".

(Кінець).

Література, мистецтво, розвага

Вол. Дорошенко

КОЛИ Й ДЕ ВПЕРШЕ АРЕШТОВАНО М. ГРУШЕВСЬКОГО?

(До 90-літньої річниці народження великого українського історика, 29. IX. 1866 — 29. IX. 1956)

У своїй статті „Дві окупації Львова", поміщеній у ч. 183 з 25. IX. „Свободи", п. Мілена Рудницька каже, що москалі, прийшовши восени до Галичини, арештували в Криворівні й вивезли в глибину Росії й Михайла Грушевського, там же само, як і митрополита Шептицькоо.

Це не відповідає дійсності. Грушевського арештовано незалежно від митрополита, а значно пізніше і не в Криворівні, а в Києві по йоог добровільному повороті на Україну.

З огляду на те, що українське громадянство майже нічого не знає про цей епізод із життя великого нашого історика, я дозволю собі оповісти, як було це насправді, й бодай цією згадкою вшанувати 90-літні роковини його народження.

Літні ферії 1914 року Грушевський, як звичайно, проводив у Карпатах, у Криворівні, де мав свою віллу. Тут він, відпочиваючи на лоні прегарної природи, продовжував водночас свою наукову працю, для якої привозив із собою свої рукописи й цілу бібліотеку книжок.

Скорого вибуху війни, на яку заповідалося вже від 1908 року й якої все якось уникали, він, як і багато інших людей, не лише звичайних громадян, але й визначних політиків, ніяк не сподівався. Застав його її вибух зовсім непідготованого, а головне цілком віддятого від світу. Вернутися до Львова й сяк-так улаштувати свої справи й зважитися, спокійно обміркувавши становище на те чи інше рішення, він не міг. Австрійська влада припинила всякий пасажирський рух у краю, не тільки залізничий, але й кінний, позабиравши коней і їх власників до війська. Пересуватися можна було тільки з дозволу військової влади й особам, що мали таке чи інше відношення до війська.

Зі Львовом Грушевський міг комунікуватися лише листовно, поки ходила пошта, й раз-у-раз писав до мене листи й листівки, з запитами й дорученнями. Я з вибухом війни мусів зліквідувати приміщення львівської редакції „Літературно - Наукового Вістника", при вул. св. Софії, де мешкав разом із покійним Миколою Федюшкою - Євшаном, і перенісся до поблизької вілли Грушевського при вул. Пенінського. Федюшку, Джиджору й інших, близьких до Грушевського людей, покликано до війська й лишився на місці тільки я, що, як еміґрант, був вільний від військової служби.

В листах своїх Грушевський натякав, між іншим, щоб я конче сховав десь у безпечному місці його архів і я, шукаючи за ним, перевів докладну ревізію цілої вілли від долу до горища.

Врешті і я мусів, рятуючися перед москалями, що були вже близько Львова, тікати на Захід.

2-го вересня, саме, коли царські війська ввійшли до Львова, я з А. Жуком і д-ром Дм. Донцовим, після досить драматичних пригод, опинився у Відні. Сюди вже перед нами прибули інші члени „Союзу Визволення України" — Микола Залізняк, Євген Любарський-Письменний, Мар'ян Меленевський, Олександер Скоропис-Йолтуховський. Розуміється, доля М. Грушевського не могла нас не турбувати й ми шукали способів допомогти йому видістатися з пастки, в яку він попав.

Вернутися до Львова, як я вже сказав, Грушевські не могли, а знову сидіти в горах не було так безпечно, як думало багато наших людей, що втікали були то до Ворохти, то до Косова, чи що, сподіваючися, що москалі в Карпати не зайдуть. Для українців узагалі, а для Грушевського особливо, грозила там небезпека передусім від поляків і їхніх „братанків" мадярів, які мстилися на українцях.

Користуючися воєнним станом, перший-ліпший поляк — поліційний чи військовий старшина, або й підстаршина міг позбутися такого немилого полякам „привідцю гайдамаків", як Грушевський, під покривкою державної зради. Або могла це зробити мадярська солдатеска за намовою когось із місцевих польських шовіністів.

А треба сказати, що в Криворівні тоді було вже неспокійно — поліція робила труси в мешканнях української інтеліґенції, яку застукала в горах війна. Грушевські потерпали й за свою долю.

А коли б навіть польсько-мадярська небезпека й минулася для Грушевського щасливо, то загрожувала подібна розправа збоку москалів. Перший-ліпший московський поручник міг зовсім безкарно зліквідувати „батька мазепинського руху", як прозвали Грушевського російські чорносотенці, які ще перед війною взивали уряд унешкідливити грізного „разчленітеля Россії". За зліквідування такого небезпечного ворога царський служака міг би надіятися не кари, а, навпаки, нагороди.

Беручи обидві ці евентуальності під увагу, Президія „Союзу Визволення України" поробила заходи в австрійському Генеральному Штабі для вивезення Грушевського до Відня. Заходи Союзу увінчалися успіхом. Одного дня до Криворівні заїхало військове авто з ескортою й офіцер, що нею командував, запропонував професорові негайно зібратися з родиною й їхати з ним. Він, мовляв, має наказ від своєї влади доставити їх цілими й неушкодженими до Відня. Ця пропозиція звучала як наказ, та так зрештою розумів її й сам офіцер.

Очевидно в Криворівні ніхто із знайомих Грушевського — ні з місцевих — парох о. Олекса Волянський з родиною, ні з-поміж „холерників"-літників, що їх там застала війна (Вол. Гнатюк, А. Крушельницький та інші), ні сам Грушевський не могли вияснити цього несподіваного епізоду. Але наказ був наказом, тож Грушевські раз-два зібралися, захопивши з собою найконечніші речі й передавши якісь цінноці й догляд над віллею о. Волянському. Що це були за цінноці, ніхто з родини о. Волянського не знав, бо він, одержавши пакунок від Грушевського, не роздивляючися, сховав у своїй хаті, звідки той пакунок украли козаки, що натягнули до Криворівні. О. Волянський дуже журився цією покражею, боячись, щоб Грушевські не подумали, що це він присвоїв їх добро. Старшина, що приїхав по них, посадив їх на поїзд у Ворохті, й вони щасливо через Угорщину дісталися до Відня. Прибувши до столиці наддунайської імперії, Грушевський передусім скомунікувався з Союзом Визволення України, з провідниками якого був і давніше особисто знайомий. Тому міг з ними говорити цілком щиро, не боячися якоїсь прикрости з нашого боку.

Своє несподіване вивезення з Криворівні він пояснив, їдучи до Відня, тим, що війна мабуть кінчається, незабаром має бути міжнародна мирова конференція, до якої й його мають запросити, як експерта в українській справі. Але з розмови з нами зорієнтувався в помилковості цього свого здогаду, побачив, що

Микайло Грушевський

війна тількищо розпочалася, до кінця її ще далеко й не знати, який він буде. Це, очевидно, примусило його задуматися і над своєю особистою долею в катаклізмі світової завірюхи й над своєю ролею в конфлікті воюючих сторін. А тут іще почував він себе у Відні цілком осамотненим. З провідниками найсильнішої й найвпливовішої галицької політичної партії — націонал-демократичної, яку колись разом із Іваном Франком допомагав організувати, стояв він у гострому конфлікті, не погоджуючися з їхньою беззастережною австро - німецькою орієнтацією. Не міг же він забути, як у 1913 році Народний Комітет з Костем Левицьким на чолі намагався усунути його з головування в Народному Товаристві ім. Шевченка власне за гостру критику їхньої політики. Та й з нами, союзівцями, було йому не по дорозі власне через нашу орієнтацію на Центральні держави.

У Відні конферував Грушевський тільки з д-ром Євгеном Олесницьким та провідниками націонал-демократичної опозиції — д-ром Євгеном Левицьким та д-ром Лонгином Цегельським, які були йому прихильні й співробітничали в редаґованому ним „Літературно - Науковому Вістнику" аж до вибуху війни. Мусів він зустрічатися із д-ром Євгеном Петрушевичем, який очолював табір, що стояв в опозиції до Костя Левицького й Миколи Василька, а також і з провідником радикалів — д-ром Левком Бачинським.

Перебувши якийсь час у Відні й зорієнтувавшися в результаті згаданих конференцій зі станом речей, Грушевський поїхав до Італії, яка тоді була ще в союзі з Австрією. Тут зустрінувся він із відомим російським істориком Шмурлом, людиною ліберальних поглядів, здається, членом так званої конституційно-демократичної партії („кадетів"). Як знаємо, з головачами цієї партії вів Грушевський пеоред війною переговори разом із іншими київськими представниками української демократично - радикальної партії (Вол. Леонтовичем, Вол. Шеметом, Є. Чикаленком та ін.), намагаючися здобути від кадетів підтримку для українських домагань.

Тож можна з повною правдоподібністю припускати, що Грушевський у своїх розмовах із Шмурлом мусів торкатися української проблеми і становища України в конфлікті Росія-Центральні держави, й ці розмови вплинули на його рішення їхати на Україну. Можливо, що Шмурло запевняв Грушевського, що йому нічого не загрожує збоку царського уряду. Не виключено, що Грушевський зустрічався в Італії і з іншими російськими діячами і конферував із ними, але, на жаль, я не знаю про це нічого певного. Може хтось із них про це згадує в своїх спогадах, але тут я не можу перевірити, з ким він в Італії зустрічався, крім Шмурла, і про що розмовляв.

В усякому разі з Італії він вернувся вже з постановою їхати до Києва. До цього його спонукала журба про українську політику, чи зуміють наші київські діячі дати собі з нею раду в таку скрутну для України годину. Власне цією журбою пояснив свій поворот, прощаючися з нами, членами президії СВУ, перед своїм від'їздом.

Про ніякі інші мотиви він не згадував. Але хоч і не поділяв нашої орієнтації, проте розумів наше становище, не тільки не намагався його критикувати, а ще й обіцяв, вернувшися, тримати з нами зв'язок. Навіть умовився з нами, яких конспіративних висловів уживати в листуванні з нами. На жаль, я забув тепер усі ті умовні назви, що їх ми разом придумали, тим паче, що не судилося їх уживати.

В листопаді 1914 р. виїхав Грушевський з родиною з Відня на Україну, через Румунію, але негайно по прибутті до Києва його арештовано й заслано спочатку до Симбірська, опісля до Казані, а врешті заходами російської Академії Наук дозволено йому оселитися в Москві, де він уже мав змогу займатися науковою працею.

З заслання визволила Грушевського революція 1917 року.

Треба сказати, що ще перед його приїздом до Києва царська поліція зробила докладний трус в його львівській віллі, але архіву, зокрема листування, яким він особливо турбувався, не знайшла. Проте якісь шпарґали і всі фотографії, в тім і мої, які я перевіз із редакції ЛНВ, забрала й відіслала в Петербурґ до Департаменту Поліції.

Там усе це добре зберігалося до упадку царської влади й було повернене Грушевському Тимчасовим урядом, але загинуло в пожежі його дому, збомбардованого в початку лютого 1918 р. запальними стрільнами большевицької банди колишнього царського жандарма Муравйова. Тоді загинули ввесь архів і бібліотека Грушевського з надзвичайно цінною збіркою українських стародруків, килимів, старовинного скла та інших виробів давнього українського мистецтва.

Загинула тоді й моя збірка фотографій, де теж було чимало цінних знімок, як от Симона Петлюри з 1901 р. тощо. Загинув тоді й увесь доробок 40-річної мистецької праці Василя Григоровича Кричевського, ціла, можна сказати, картинна ґалерія, а також прецінна збірка пам'яток українського народного мистецтва, давнього й сучасного.

На щасття, ніхто з Грушевських і Кричевських, як і інших мешканців не згинув тоді, тільки позбулися всього свого майна. Згорів будинок не від припадкового стрільна — большевики вмисно його бомбардували.

Але, знищивши всі матеріяли Грушевського, большевики не вбили цим його духа й не перепинили його велетенської праці. Він піднявся, немов той фенікс із попелу, й обдарував нас цілою низкою визначних творів свого розуму.

Коли Грушевський весною, 1919 р., проїздом із Кам'янця Подільського до Відня, спинився був у Станиславові, я бачився й розмовляв тоді з ним.

Він і в дорозі не склав рук, а працював безперебійно, не зважаючи на всі невигоди свого тимчасового пробутку в столиці ЗОУНР. Проте, коли я запитав його, чи думає він продовжувати свою велику Історію України-Руси, яку довів до 8-го тому, він із сумом махнув рукою й промовив: „Та де вже мені братися до того, адже ж усі мої матеріяли, що я їх призбирав із різних архівів, усі мої виписки з друкованих джерел і розвідок, які я нагромадив протягом 40 років свого життя, усе це згоріло під час наступу Муравйова, а коли ж то я встигну всі ці матеріяли знову зібрати . . . Ні, куди вже там думати мені про дальше писання історії!"

А проте викресав ще стільки сил і енергії, щоб написати й видрукувати 9 і 10 томи Історії України-Руси й 5 томів історії української літератури, не згадуючи про безліч інших праць.

Марія Струтинська

КУЛЬТУРА ЧИ ТІЛЬКИ ПРОПАҐАНДА?

Міркування з приводу концерту Марії Сокіл у Филаделфії, дня 14 жовтня ц. р.

Я завжди буду бунтуватись проти того, щоб усе наше життя поза Україною зводилося остаточно до хочби і найбільш культурної, найдоцільнішої пропаґанди, яка важлива вона й не була б. Саме думка про це робить життя плоским, однобічним, нестерпним. Що ж за безнадійне суспільство пропаґаторів створили б ми за деякий час, обмежуючись до такої ролі! І, врешті, що й як можуть пропаґувати люди, без глибших духових інтересів, без думок, оновлених у нових шуканнях, без переживань, без потрясень, що їх дають музика, література, мистецтво? . . .

З такого погляду виходячи, ми повинні оточувати увагою і теплом появу кожного доброго мистецького твору, виступ кожного справжнього таланту, працю кожного культурного діяча, що може дати суспільству нові вартості, чи нові духові переживання. З такого погляду дивним мусить видаватися факт, що у нас проходять невідмічені компетентними особами такі події, якою був у Филаделфії концерт Марії Сокіл, артистки виїмково високої музичної культури.

Марію Сокіл ми чули вперше у Львові, в половині 30-тих років, так само при мистецькому фортепіяновому супроводі д-ра А. Рудницького, що привіз її був тоді, як свою дружину з Києва. Досі у пам'яті набита добірною публікою заля Музичного Інституту ім. М. Лисенка — і мій сусід по кріслові, д-р В. Барвінський. Пам'ятаю стихійну реакцію, бурхливі оплески публіки і слова мого хіба найбільш вимогливого і компетентного сусіда: „Що за голос, яка мистецька інтерпретація, і яка прекрасна дикція!" Потім, ми чули її у Львівській Опері, у „Фавсті" і як найчарівнішу Мімі у „Богемі", що її доводилося бачити й чути. Опісля чули ми й читали про її тріюмфи в Европі, в Америці, в Канаді. — На концерті у Филаделфії вона мала інший репертуар ,більш вишуканий: арії з опер Массене, Сметани, Корнґольда, пісні Штравса, Скарляті, Бізе. В другій частині концерту вона співала арію з опери Лятошинського „Золотий обруч", Чишка пісню Галі з п'єси „Назар Стодоля", Мейтуса „Пісню про козенятко". Закінчила концерт чотирьома народними піснями в обробітці А. Рудницького (лемківська, бойківська, гуцульська, бурсацька з 17-го сторіччя). Співала так само прекрасно, як у Львові, а як що кольор її голосу став з молодечого зрілим, то її інтерпретація тепер ще більш промовляє своєю глибиною. У наддатках вона виявила свій найбільший чар: вона співає українські народні пісні так, що викликає візію України: ви чуєте пісні народу, нищеного ордами й загарбниками, народу, що зумів зберегти в надрах душі цілі скарби найтонших почуттів, невичерпну життьову снагу, непогашенну життєрадість. Тільки справжній мистець, як Марія Сокіл, може відчути і передати все те, так тонко і безпосередньо. Поява артистки типу степової, струнко - повної постаті, дуже сценічний і так само дуже український овал її обличчя — тільки підсичували враження „автентичности".

Филаделфійські прихильники вокального мистецтва, яке мало тут своє прекрасне тло у фортепіяновому супроводі д-ра А. Рудницького, дякували співачці не тільки рясними й довгими оплесками, але й багатьма кошами гарних квітів. Ото ж сподіваймося, що наша пропаґанда, часто ще й скерована не туди, куди слід, не вбила і не вб'є нашої культури на еміґрації.

ПОМЕР АКАДЕМІК В. ФІЛАТОВ

Як подає совєтська преса, 31-го жовтня ц. р. помер в Одесі на 81-му році життя після тяжкої недуги визначний учений і широко популярний лікар очних хвороб, дійсний член Академії Наук УССС і Академії Медичних Наук СССР, директор Українського науково-дослідного експериментального інституту очних недуг і тканинної терапії — Володимир Філатов. Покійний зажив собі широкої популярности своїми операціями при різного роду очних недугах. В. Філатову, зокрема, належить честь одному з перших перевести успішну операцію пересадження рогівки ока.

ВИСТАВКА, ПРИСВЯЧЕНА 700-ЛІТТЮ ЛЬВОВА

З нагоди 700-річчя Львова в Стрийському парку підготовляють велику виставку. Як подає „Радянська Україна", на цій виставці будуть представлені експонати, які відображають „великі соціялістичні перетворення". Виставка продемонструє також „досягнення" в усіх галузях господарського й культурного життя. В одному з павільйонів будуть показані „досягнення" наукових і культурних закладів та органів охорони здоров'я. „Львів, — пише кореспондент „Радянської України" — це місто з 700-річною історією, але справжня слава його почалася лише за роки совєтської влади". Чи не анекдот?

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини

КОМПОЗИТОР АНДРІЙ ГНАТИШИН

„Я компоную для народу, — каже Андрій Гнатишин, — сліпе наслідування модерних стилевих напрямків значило б у мене нещире експериментування". І в тій простоті, безпосереднім схопленні і відображенні української народної душі, без сумніву, полягає сила нашого композитора. Неповторне дитинство поглибило в його серці любов до українського села, широких піль і народної пісні. В безмежній

Андрій Гнатишин

ностальґії еміґранта він відчуває стократно красу нашого села, яку вміє схопити глибоко поетично і передати її слухачеві живуче й переконливо: оту притаманну жартобливість, мрійливість за недосяжною красою і правдою, чи тугу на чужині за Україною.

Андрій Гнатишин належить до композиторів, які творять з легкістю. Він не шукає інвенції, бо його істота переповнена скарбами української народної пісні, яка його інспірує. Він не шукає нових доріг, бо всяка згори накинена штучність забила б його щирий, безпосередній музичний вислів. Хорові пісні Гнатишина доказують його досвідченість як хорового диригента й експерта. Леонтович завжди є для нього взором хорового композитора.

Андрій Гнатишин походить зі села Чижикова коло Львова. Це село було відоме з того, що, не зважаючи на польське панування, багато польських родин перейшли на греко - католицький обряд. Гнатишин ходив до гімназії у Львові, де був в інституті св. Иосафата в часі, коли настоятелем був о. І. Бучко. В гімназії Гнатишин провадив хор упродовж двох років. В 8-ій клясі написав першу пісню: „За думою дума" (до слів Шевченка). Крім дворічних теологічних студій, він вчився співу у пані Левицької у Львові, гармонії у Станислава Людкевича і в Нестора Нижанківського. Потім студіював приватно гармонію і контрапункт у Бориса Кудрика, до якого ходив на лекції пішком зі села: три години туди, три години назад . . .

Від наймолодших літ Гнатишин організував хори із сусідніх сіл. У 1930 р. відбулося свято в честь Митрополита Шептицького, на якому виступали різні хори. Хор із села Зашкова, якого диригентом був Гнатишин, був найкращий. Зворушений митрополит Шептицький вийшов на естраду і поцілував нашого диригента в чоло і запросив його до себе, щоб подати йому радісну вістку: три роки стипендії на музичні студії за границею.

Андрій Гнатишин поїхав до Відня, де дістався до „Neues Wiener Konservatorium." По трьох роках студій дістав диплом диригента і композитора. Потім вчився інструментації і композиції у проф. Люстґартена. Тоді скомпонував „Українську сюїту" на оркестру, що складається з 4-ох частин: 1. Думки; 2. Аркан; 3. Кружок; 4. Коломийка. Цю композицію часто виконувано в радіо у Відні і в Берліні. Також дуже популярною стала його симфонічна картина „Моє село", що має такі частини: 1. З дитячих літ; 2. Ідемо з батьком в поле; 3. Вечір і пісня матери; 4. В церкві і 5. На толоці.

У 1947 р. Гнатишин зорганізував концерт слов'янської музики, що відбувся у великій залі Мюзікферайну у Відні. В тій програмі, яку віденська критика прийняла дуже прихильно, переважали українські твори.

Загально відомі є також „Українські танці" для оркестри, увертюри до „Ой не ходи Грицю", „Прощання батьківщини" і „Сільська увертюра". Андрій Гнатишин написав понад 100 пісень на чоловічий і мішаний хор, як також на сольові голоси з українським і німецьким текстом. Композитор написав дві Служби Божі на чоловічий і мішаний хор. Часто чуємо його „Богородице Діво", ‚Отче наш" і „Плотію уснув". З камерних творів знаємо його смичковий квартет і тріо (це обрібка наших коляд для скрипки, віолі і фортепіяно). Скрипак В. Баран часто виконує скрипкові твори Гнатишина: Гумореску, Капріччіо, Канцону, Канцонетту, Романцу, Колискову і ін. Челіст Богдан Бережницький також часто грає чельові твори Гнатишина: Думку, Весільний фраґмент (2 частини), Колискову і ін. Андрій Гнатишин вже написав дві дії до опери „Олена" з часів Богдана Хмельницького.

Твори нашого композитора часто виконувано у віденськім радіо і в Концертгавзі. Його обрібку „Ой, не ходи Грицю" в німецькій мові (переклад Наталії Грос) повторено три рази. Участь у цих виставах брали німецькі артисти віденських театрів. Гнатишин частіше організував такі вистави: „Запорожець за Дунаєм", „Наталка Полтавка", „Перехитрили" і ін. По війні наш композитор і диригент організував хор при українській церкві в Берліні за пароха о. Романишина і апостольського Візитатора о. Вергуна. Від року Андрій Гнатишин далі веде хор при церкві св. Варвари у Відні.

Андрій Гнатишин належить до наших тепер найбільш популярних композиторів

Д. Каранович-Гординська

Музей Марка Вовчка на Кавказі

Поблизу міста Нальчика, на хуторі Долинському (Північний Кавказ), де Марко Вовчок провела останні роки свого життя, в 1954 році реставровано її будиночок і впорядковано садибу, на якій вона вихована. Недавно в будинку, в якому жила письменниця, відкрито бібліотеку її імени, а в кабінеті-кімнаті, де вона працювала, незабаром буде розгорнена експозиція, присвячена її життю й творчості. Готуючись в 1957 році відзначити 50-річчя з дня смерти Марка Вовчка, музей ім. Шевченка в Києві підготовив для літературно - меморіяльної кімнати письменниці в Нальчику понад 200 експонатів. Зокрема, тут будуть виставлені рідкісні книги сина письменниці Б. Марковича „Марко Вовчок на Кавказі", подаровані музеєві Петром Паничем, а також книги з бібліотеки самої письменниці (петербурзькі та саратовські видання її творів, українські прислів'я та приказки, зібрані О. В. Марковичем і видані в 1864 році, багато книг з автографами письменниці та ін.).

А. Юриняк

НЕ СМІШНА „ГУМОРИСТИЧНА ПОВІСТЬ"

(Про книжку „Гарбузова містерія")

Намір автора (Олексій Запорожець - Девлад) мистецьким словом відобразити колгоспну дійсність в Україні, очевидно, варто привітати. Адже колгоспами охоплено сьогодні майже все українське селянство. Тим часом маємо багато різних спогадів із підсовєтського життя, де автори подають не стільки картину дійсности, скільки власні рефлексії, зокрема, мистецького показу колгоспної дійсности наші письменники тут, у вільному світі, де нема цензурного і емведівського нагая, — досі проте не дали.

І ось маємо, нарешті, перед собою „Гарбузову містерію" Олексія Запорожця — твір, що має піднаголовок „Гумористична повість". Власне, цей піднаголовок нас збентежив: колгоспи — це насильницьке твориво комуністично - сталінського „генія" — діюча, жива рана на тілі нашого селянства — як тут здобутися на гумор, на погожий сміх? Може автор мав на думці сатиричну повість? Передмова Ів. Евентуального власне й кваліфікує твір, як „убийчу сатиру на колгоспний лад".

Читаючи твір, ми що далі, то дужче переконувались, що нам більше сумно, ніж смішно. Сумно, бо ми пригадали культ сої, конячу ковбасу і популярну камсу, або тюльку, пригадали „режим економії" та цілу низку інших безглуздих совєтських кампаній „побудови соціялізму". І величенний гарбуз, примусове харчування колгоспників „гарбузовою продукцією" — виростає в очах читача на символ ідіотичного сталінського комунізму, що його мусів „споживати" і ним „харчуватися" кожен селянин і робітник, якщо не хотів одразу потрапити до реєстру „ворогів народу".

У повісті дуже доречно подано, що „начальство", включно з головою колгоспу Якубцем, само гарбуза не їсть, хоч і вихваляє на всі лади його надзвичайну поживність. Начальство воліє таки „старорижимні" продукти: білу муку, вершкове масло, свіже м'ясо, цукор тощо. „Гарбузова продукція" — це спеціяльно для тих, що в поті чола працюють — для колгоспників.

Чи не так справді й було? Для трудящих — сільпо і робкоопи* з гнилою тюлькою та кінською ковбасою, а для „відповідальних", для партійних ляпачів язиком — закриті розподільники з першоякісними продуктами.

Ще ширші насуваються асоціяції: а чи ж культивована в дусі „генеральної лінії партії" література, музика, живопис, театр, — взагалі мистецтво — чи воно не є в СССР і досі суцільним гарбузом, призначеним своєю юшкою „напомповувати" трудящих, впоювати їм, що „бійся вийти за ворота, бо з'їдять тебе вовки!"

Звичайний трудящий громадянин Совєтського Союзу чверть століття не міг навіть бачити закордонної книжки чи газети. А „начальство" таки мало і напевно читало з більшим інтересом, ніж московську „Правду" і „Питання ленінізму". Але: „що можна попові, те дякові — зась!" Цей принцип у країні всезагально рівняльних кличів проваджено і дотримувано згори донизу в усіх галузях суспільно - політичного життя.

„Гарбузова містерія" варта уваги читача, власне, тим, що збуджує в його уяві глибокі асоціяції, спонукає ще раз на всю широчінь співставити і порівняти большевицький світ тотального примусу і дурійки, де людина - раб держави, і західній світ особистої волі. Цим самим книжка допоможе не одному глибше усвідомити для себе — „в чому суть" (як висловлюється Ів. Багряний в „Огненному колі").

Проте, з причини хибної настанови автора на гумор, а не сатиру (як цього заслуговувала б сама тема) — належно сприйняти „Гарбузову містерію" зможе лише читач, що совєтську дійсність (в тому числі й колгоспну) знає з власного досвіду. Він не буде дезорієнтований неймовірністю, фантастичністю гарбузового харчування, бо 1933 року в Україні міг бачити сам, як люди їли лободу і людське м'ясо. Не здивується цей читач і тим, що, після вивозу вночі „чорним вороном" обох Драганів, ніхто проти гарбузової юшки вже не зважився виступати. (Стара Роздолиха б'є голову колгоспу Якубця не за його нелюдське харчування колгоспників гарбузом, а за сплямлену нібито ним, Якубцем, честь своєї доньки).

І сам фінал повісти, де вище начальство, замість подяки і „високого посту", проганяє геть свого найвірнішого слугу Якубця — читач „звідти" потрактує правильно: це ж бо невід'ємна риса комуністичної влади — вирощувати і плекати щоденно маврів, щоб, у міру виконання ними свого чорного діла, на них же звалювати вину і розпинати.

Під час читання „Гарбузової містерії" ледве, чи кого скортить сміятися, і піднаголовок „гумористична повість" — явно не на місці.

* Сільські споживчі товариства і робітничі кооперативи.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників

З НОВИХ ВИДАНЬ

Сидір Запорожець. „Соціяльно-побутові проблеми". Торонто, Онт. Канада 1956 р., стор. 296.

З Сидором Запорожцем українське громадянство запізналося вперше в 1953 р., після опублікування ним книжки під заголовком: „Кожний повинен знати". Усі рецензійні замітки на цю публікацію засудили її, як шкідливу для української справи у вільному світі. Цього року С. Запорожець видав другу книжку під заголовком: „Соціяльно - побутові проблеми", в якій з пасією доморослого пророка обговорює цілу низку соціяльно-побутових проблем.

Тематика цілого еляборату п. Запорожця дуже хаотична. В першому розділі він говорить про поміщицько - рабовласницьку систему в Україні, яка вже не може бути проблемою сучасности, а також про комуністично-матеріялістичну систему, яку без потреби порівнює з економічно-соціяльною системою в країнах західнього світу. В другому розділі — „Майбутня Україна" він говорить про „державну владу", „Церкву Христову", „мову, „традицію", „родину і сім'ю", „чоловіків", „жінок", „молодь", „виховання", „освіту", „працю", „промисловість", „сільське господарство", „охорону здоров'я" тощо. В третьому розділі: „Українці в діяспорі, в розсіянні", не давши інших підзаголовків, намагається „виправдати" себе за попередньо видану книжку, заторкує цілий ряд питань щодо значення і ролі світового жидівства і відверто хвалиться своєю щойно згаданою книжкою, називаючи її: книгою правди, золотою криницею, вічною й невмирущою книгою всесвітнього значення, яка мусить бути в кожного українця на столі перед образами і яку конечно треба перекласти на всі мови світу. В четвертому розділі знаходимо такі підзаголовки: „Розкладові елементи життя", „Нещасні створіння та хворі", „Повернення до Бога", „Сеґреґація", „Фінансово - економічні справи", „Продовжувачі комунізму", „Колоніяльні питання" і врешті ... „Легковажність жінок"! П'ятий розділ своїм вістрям скерований проти Польщі і має „оригінальний" заголовок: „Жахливий бандитизм релігійної католицької Польщі". В цьому розділі п. Запорожець, зробивши екскурс в історію польсько - українських відносин від часів Богдана Хмельницького, спиняється на тих ненормальних відносинах, що існували в передвоєнній Польщі. Шостий розділ має заголовок: „Цікаві покажчики та різні життєві суґестії".

Вже з наведених вище заголовків очевидною є цілковита відсутність певної системи в книжці п. Запорожця. В кожній порушеній ним квестії міркування його занадто поверховні і сперті переважно на часописних вістках або на власних суб'єктивних спостереженнях. Щоб надати їм більшої авторитетности, він майже на кожній сторінці згадує про Бога, а зокрема про любов до ближнього і навіть до ворогів. І в той же час він сам не вільний від ненависти до інших народів (жиди, поляки), чи навіть до інших визнавців віри Христової (католики), і намагається на своїх ворогів скласти провини за всі нещастя в суспільному житті, як під сучасну пору, так і в історичному минулому.

Зробивши кілька екскурсів в церковну історію, п. Запорожець не виявляє глибшого знання цього предмету, бо помилково твердить, що перший єресіярх пресвітер Арій походив не з Александрії, а з Антіохії, а також, що остаточний поділ Церкви Христової — на Східню Грецьку і Західню Римську стався не в 1054 році, а в році 867. (ст. 36).

Не твердий п. Запорожець і в біблійній історії, бо говорить про св. Иону, що „тілом своїм хворів, нездужав і від болів страшних мучився, але ж душа його була така здорова і сильна, що у вірі до Господа Бога він ніколи не коливався і від Господа Бога не відступив". (Ст. 109). Біблія говорить про св. Иону, що він не послухав Бога, не пішов з проповіддю покаяння до м. Неневії, але про його фізичні терпіння нічого не згадує. Тут автор мав, очевидно, на увазі Многостраждального Иова, тільки не знав, як його назвати.

Червоною ниткою в книжках п. Запорожця проходить антисемітська тенденція, що з точки зору чистого християнства є недопустимою. Ми можемо засуджувати окремих членів якогось народу за їх шкідливу діяльність для людства, але, як віруючі християни, не маємо жадного морального права обвинувачувати за ті чи інші злочини весь народ.

У першій своїй книжці „Кожний повинен знати" п. Запорожець в своєму виступі проти жидівського народу використовує сумнівної вартости і ще більш сумнівного походження т. зв. „Сіонські протоколи", а в другій книжці, бажаючи досадити християнам - католикам, без надуми використовує не менш сумнівної вартости т. зв. „текст присяги" Лицарів Колюмба. Текст цієї присяги він використовує з якоїсь застарілої протестантської публікації ще з 1913 року. Окремі місця „присяги" він подає збільшеними черенками, щоб кожному читачеві ці несамовиті теревені кидалися до очей. Ми схильні допустити, що текст цієї „присяги" п. Запорожець запозичив навіть не з якогось протестантського видання, а скорше з публікацій „Воюючого Безбожника" в Москві. Кому ж бо, як не Москві, залежить на роз'ятрюванні міжконфесійної ворожнечі серед християн. Таке писання ми розцінюємо вже як випад супроти неодних лише католиків, але супроти кожної християнської віри, в тому числі і проти православної.

Міркування п. Запорожця щодо великих втрат в людях внаслідок „механізації" в ЗДА — дивоглядні. Він твердить, що уряд ЗДА майже нічого не робить, щоб запобігти численним офірам в людях внаслідок автомобільних катастроф. Це, мовляв, через те, що в цих катастрофах гинуть звичайні люди, а не капіталісти. „... Якби ці сотні тисяч, каже він, що гинуть щороку, та були мільйонери та мільярдери, то все ж таки й американський „народ" (слово народ він чомусь ставить в знаках наведення) над тими жертвами призадумався б. А коли там згинув один якийсь мільйонер, а всі останні — звичайні смертні люди, то навіщо морочити собі голову". (Ст. 132). І далі, міркує він, в майбутній Україні вживати авт зовсім не треба, хіба залишити для вжитку відповідальних осіб. Всі ж інші люди повинні користуватися трамваями, автобусами та метро. (Ст. 134).

Як бачимо, розв'язання „проблеми механізації" п. Запорожця дуже просте. Воно в точності скопійоване з сучасної дійсности в СССР, де автомобілями розпоряджають дійсно тільки вибрані і „власть імущі", але не робітники і селяни.

Ми звернули увагу лише на деякі місця в книжці п. Запорожця. Обговорити безліч порушених ним питань годі в короткій рецензійній замітці, але, реасумуючи все вище сказане і коротко характеризуючи еляборат п. Запорожця, не багато помилимось, коли скажемо, що так, як перша його книжка своїм вістрям була спрямована проти жидівського народу, так ця, друга, спрямована проти християн-католиків. Кому це потрібне? Це потрібне лише одному ворогові, який провадить запеклу боротьбу з Богом і з усіми віровизнаннями.

о. С. Г.

БІБЛІОГРАФІЯ

ПОВІСТІ Й ОПОВІДАННЯ

• О. Мак. Чудасій. Повість. Накладом Видавництва „Гомін України". Обгортка роботи В. Стебельського. Торонто, 1956, ст. 214.

• Михайло Островерха. Обніжками на битий шлях. Обкладинка роботи Миколи Бутовича. Накладом автора. Ню Йорк, 1956, ст. 144.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

• Ірена Книш. Іван Франко та рівноправність жінки. У 100-річчя з дня народин. Накладом авторки. Вінніпеґ, 1956, ст. 156. Обкладинка Катерини Антонович.

• Анатоль Юриняк. Літературний твір і його автор. (Монографія літературного факту і критичні нариси). Видавництво „Перемога". Буенос Айрес, 1955, ст. 296.

МОВОЗНАВСТВО

• Василь Чапленко. Більшовицька мовна політика. Інститут для Вивчення СССР. Досліди і матеріяли, серія II, ч. 47. Мюнхен, 1956, ст. 74 (Циклостиль).

ІСТОРІЯ І СПОГАДИ

• Сидір Ярославин. Визвольна боротьба на Західньо-Українських Землях у 1918-1923 роках. Филаделфія, 1956, ст. 184. Накладом гуртка прихильників. Обгортка мистця Петра Андрусева.

• Пам'яті Перемиського Владики Кир Иосафата Коциловського. Спомин. Видавництво „Християнський Голос", Мюнхен, 1956, ст. 48 (Спомини Ст. Шаха, о. Івана Кіта і о. д-ра М. Марусина).

• Степан Шах. Львів — місто моєї молодости. Часть III. „Цісарсько-Королівська Академічна Гімназія". Видавництво „Християнський Голос", Мюнхен, 1956, ст. 362.

ПОЛІТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА

• Report on the Soviet Union in 1956. A Sympozium at the Institute for the Study of the USSR. Conference at the Carnegie International Center, New York. April 28-29, 1956. Munich, Germany, 1956, pages 218.

Die Nationalitaetenpolitik Moskaus. Ukrainische Unabhaengige Assoziation der Forwscher der sowjetischen Theorie und Praxis bezueglich der nationalen Probleme. Muenchen. 1956. pp. 45.

Russian Colonialism. Its Consequences: Slavery and Annihilation. Direct Appeal from the Slaves. Foreign Affairs Information Series. Nr. No. 31. Scottish League for European Freedom. Edinburgh, 1956. pp. 24.

ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Петро Мірчук. Зі святим Миколаєм у Рідному Краю. Сценічна картина на дві відслони. Дитяча Бібліотека „Мого Приятеля", ч. 4. Вінніпеґ — Филаделфія, 1955. Стор. 15.

НОТИ

• Осип Залеський. Листопад. (Р. Купчинський). Для мішаного хору з фортеп. Українське Музичне Видавництво, ч. 8. Боффало, 1956, ст. 8.

АЛЬМАНАХИ І ЗБІРНИКИ

• Український Збірник. Книга 7. Інститут для Вивчення СССР. Мюнхен, 1956, ст. 186 (Циклостиль).

ПРОГРАМИ

• Universite d' Ottawa. Faculte des Arts. Programme des etudes. 1956-1957, Оттава, 1956, ст. 72.

З НОВИХ ЖУРНАЛІВ

Українське Православне Слово. Рік VII, ч. 9. Вересень, 1956. Савт Бавнд Брук, Н. Дж, 1956, ст. 24.

Місіонар. Урядовий орган Апостольства Молитви і Братства Найсвятіших Тайн. Рік 40, ч. 9, вересень 1956. Филаделфія, 1956, ст. 257-288.

Вістник. Рік 33, ч. 18. Вінніпеґ, 1956, ст. 16.

Євангельська Правда. Рік 17, ч. 8. Серпень 1956. Торонто, 1956, ст. 8.

Канадійський Ранок. Часопис для української родини. Вінніпеґ, 1956, ст. 8.

Післанець Правди. Часопис, присвячений поширенню християнської думки. Честер, Па., липень-серпень 1956, ст. 18.

Український місіонар у Бразилії. Рік 21, ч. 8, серпень 1956. Прудентопіль, 1956, ст. 16.

Вільний Український Робітник. Ч. 7-8 (52-53), 1956. Париж, 1956, ст. 16. (Циклостиль).

Життя і Церква. Орган української православної думки. Ч. 4. Ню Йорк, 1956, стор. 16.

Вісник. Суспільно - політичний місячник. Рік 10, ч. 9 (95), вересень 1956. Ню Йорк, 1956, ст. 32.

Бюлетень Комітету Українців Канади. Рік 4, ч. 5-6-7. Травень-липень 1956. Вінніпеґ, 1956. ст. 16.

● Світло. Католицький журнал для українського народу. Рік XIX, ч. 9 (405), вересень 1956. Торонто, 1956, ст. 48.

● Смолоскип. Журнал української молоді. Рік VII, ч. 8 (66), серпень 1956. Париж, 1956, ст. 12.

● *ABN Correspondence.* Рік VII, ч. 8/9, серпень-вересень 1956, Мюнхен, 1956, ст. 16 (по-німецьки й по-англійськи).

Похорони бл. п. Арнолда Д. Марголіна

Було це особливе прощання: біля домовини пок. Арнолда Давидовича Марголіна клонила голову не тільки родина, але і представники двох різних народів. Похорони, що відбулися в Вашинґтоні дня 1 листопада 1956 року, були дивною маніфестацією подиву для виїмкової людини, а заразом признання для його життєвої ідеї: згоди і дружби двох народів, жидівського й українського, яким доля казала жити поруч себе на українській землі, але історія, проти природного права, нераз ставила супроти себе. В прощальних глибоко філософічних словах рабіна, який проводив похорон, і цілого ряду промовців звучало оте поєднання людської вдачі природи покійного з його життєвими ідеалами і життєвим шляхом: Його ідеалізму, віри в справедливість і добро, що логічно казали йому стати по стороні України в її справедливому змаганні до волі і не змінити свого становища до кінця життя, що казали йому безнастанно змагати до поєднання і приязни жидівського народу, із якого він вийшов, з українським народом, до якого серцем пристав. В просторій залі похоронного заведення зійшлося біля 200 осіб, щоб віддати останній поклін Покійному. Між довгим рядом вінків і китиць цвітів були вінки з лентами від Президента УНР в екзилі д-ра Витвицького, від Державного Центру УНР, від УВАН-у, від Українського Технічного Інституту в Америці, від Українського Робітничого Союзу, від п. Бульби-Борівця і багато китиць від приватних громадян. Покійного прощали: д-р Гольденвайзер, жид із Києва, найстарший з друзів Арнолда Марголіна, від Союзу Руских Юристів і старих приятелів; д-р Йозеф Ліхтен від Ліги Проти Дефамації при Б'най Бріт; п. Батюк від Українського Робітничого Союзу, якого Покійний був радником; ред. Я. Чиж, від Загальної Ради і приятелів українців, з якими Покійний довгі роки співпрацював; полк. Кедровський, голова Українського Відділу Голосу Америки; д-р Голдман, жид — грузинський патріот, від Комітету Національностей Поневолених Сов. Союзом і від грузинів; д-р Драбатий від Українського Технічного Інституту в ЗДА, якого Покійний був першим президентом; проф. Вєтухів від імени През. Витвицького, Державного Центру УНР і від УВАН в ЗДА, якої Арнолд Марголін був членом кореспондентом і в останнє головою Правничої Секції після смерти пок. проф. Яковлева; вкінці — від себе й родини прощав Покійного о. протопресвитер Варварів. На залі були теж представники Департаменту Стейту, Пентаґону, був голова УККА проф. Добрянський, мр. О'Коннор, і — від росіян, б. член Думи п. Моисеєнтов. Три дочки Покійного, п. Любов Гансен з чоловіком, п. Ґрафман з чоловіком і п. Кулішер проводили батька на останній спочинок. Серед сумного осіннього дощу похоронний похід пішов на жидівське кладовище Адаль Ізраель.

Н. Н.

До уваги жертвам нацизму

СПРАВА ВІДШКОДУВАННЯ ВІД НІМЕЦЬКОГО УРЯДУ

Західня Німеччина видала вже третій закон, обов'язуючий від 1 квітня 1956 р., який змінює попередні закони про відшкодування жертвам нацизму, і згідно з його постановами всі справи про відшкодування мусять бути дефінітивно полагоджені найдалі до 31 грудня 1962 р. Цей закон говорить про „жертви нацизму" обо „переслідуваних нацизмом" для означення управнених до відшкодування.

Жертвою нацизму є той, хто внаслідку свого політичного спротиву нацизмові, або з причини іншої раси, релігії, як свого світогляду, був переслідуваний із застосуванням насильства і тому зазнав шкоди на житті, здоров'і тілі, свободі, мастку і званні. Підходять під цей закон також ті, які з нараженням своєї особи активно виступали проти зневажування людської гідности і проти злочинів, неоправданих ніякими умовинами, навіть війною, як ось винищування людського життя. Закон стосується також тих, що були переслідувані через своє спорідження з іншими переслідуваними. Право до відшкодування може бути переписане на другого, заставне і „зафантоване", як також набуте в дорозі спадщини; в 2-х перших випадках потрібно згоди властей, управнених до відшкодування

Управнений до відшкодування мусить зголосити свої претенсії, обоснованим внеском, найдальше до 1 жовтня 1957 р. Попередні зголошення, хоч правно не обосновані, залишаються важними. Скаргу до суду, на невирішений внесок, можна скласти в суді після одного року.

Право до відшкодування прислуговує переслідуваному, коли він 31 грудня 1952 р. постійно замешкував, або мав свій постійний осідок на території, на якій обов'язує цей закон; коли він перед 31 грудня 1952 р. помер, виемігрував, був депортований або видалений з території Німеччини, після 31 грудня 1937 р., але постійно замешкував на території, де обов'язує цей закон, крім території, з урядом якої Західня Німеччина не має дипломатичних взаємин. Право до відшкодування втратив той, хто після 8 травня 1945 р. був позбавлений (німецьких) громадянських прав, або доконав на території Західньої Німеччини злочини, за які був засуджений правосильним вироком більше як на 3 роки важкої в'язниці. Не тратить права до відшкодування той, хто бувши переслідуванням набув потім інше громадянство, як його мав раніше. Грошові претенсії, крім рент, мають бути виплачені найдальше до кінця 1962 р.

Кому відмовлено відшкодування, а те рішення видано на підставі попередніх законів властями, покликаними до відшкодування, або правосильним судовим вироком, той може внести наново жадання на признання йому відшкодування. При зголошенні просьби на признання відшкодування, треба подати таке:

Докладні дані про особу переслідуваного, його освіту і господарський стан, річеве представлення справи, обосновуюче право до відшкодування, перечислення доказів, рід і висоту претенсії, заяву, чи і де раніше зголошував свої претенсії, заяву, чи до цього часу пошкодований не одержав відшкодування, і заяву, чи він домагався звороту належних йому мастКових вартостей на підставі так званого „Rueckerstattungsgesetz", і з яким вислідом. Добре зредаґоване і обосноване зголошення про відшкодування має вигляди на позитивне полагодження.

Т. Хомяк,
голова Відділу У. С. Політ. В'язнів.

Від Редакції: ЗУАДК у своєму комунікаті в „Свободі", ч. 210 з 1 листопада, у точці „Відшкодування", повідомляє зацікавлених цією справою, що вони можуть звертатися до ЗУАД Комітету, який має зв'язок з німецьким консулятом у Ню Йорку.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Гейвен, Конн.

Політичне віче. — Сенатор Прескот Буш і конґресмен Алберт Кретелла заявляють, що пороблять заходи у Вашинґтоні, щоб створено Спеціяльний Комітет для Українських Справ.

В дні 28-го жовтня 1956 року українці міста Ню Гейвену і околиці, численно зібралися на вічу в Українськім Народнім Домі, щоб ще раз запротестувати перед вільним світом проти поневолення Москвою України, існування концентраційних таборів на терені СССР і проти народовбивства у відношенню до українського народу.

З розмислом зорганізовано віче в розгарі передвиборчої акції, щоб при тій нагоді осягнути якнайбільшу користь для добра української визвольної справи та здобути нових прихильників.

Організацією і підготовкою віча занявся Комітет, до якого входили п. Антін Маланчук — голова, д-р Василь Небелюк — місто-голова, п. Василь Добчанський — секретар та п. мґр. Ярослава Томоруґ і д-р Юліян Грабович, члени.

На програму нарад Комітет поставив дві головні справи: визвольна боротьба українського народу і українська участь у виборах. Голова Комітету п. А. Маланчук відкрив віче та покликав на предсєідника п. мґр. Ярославу Томоруґ, яка вітала гостей сенатора Буша і його дружину, конґресмена Алберта Кретеллу, б. стейтового сенатора, лідера Молодих Республіканців, директора ГОП, адвоката Лінарда Леві та республіканського діяча, адвоката Пилипа Манціні.

Перший промовляв д-р Василь Небелюк, голова Стейтової Організації, який англійською мовою з'ясував українське становище і поставив до своїх законодавців конкретні вимоги. Він домагався, щоб в доктрині „мирного визволення" Україна була вичислена і названа поіменно. Вкінці домагався, вказуючи на значення і важливість України в СССР, створення у Вашинґтоні Спеціяльного Комітету Для Українських Справ, який з допомогою українських учених опрацював би цілість української проблеми.

По виступі адвоката Пилипа Манціні забрав слово конґресмен Алберт Кретелла. Предсідник зборів п. мґр. Ярослава Томоруґ попередила його виступ, вичисленням всіх його заслуг для українців, а саме втягнення до Конґресового Рекорду меморіялу під заголовком „Свобода Українцям", двократне втягнення заяви про піднесення Українського Національного Прапора на Сити Голл в Ню Гейвені, виготовлювання його бюром протесту для оборони українців та інш. Конґресмен Алберт Кретелла зупинився довше над справою визволення поневолених Москвою народів, а зокрема українського та справами еміґраційними, обіцяючи піддержувати українське змагання до незалежности.

Виступ його знайшов відгомін в місцевому часописі „Ди Ню Гейвен Джурнал-Курієр".

Адвокат Лінард Леві представив дружину сенатора Прескотт Буша і його самого.

Сенатор Прескотт Буш також говорив про справу визволення поневолених Москвою народів, а зокрема українського, заявляючи з натиском, що вповні піддержує домагання д-ра Василя Небелюка, щоб у Вашинґтоні створено Спеціяльний Комітет Для Українських Справ, і обіцяв поробити в Уряді конкретні заходи в тім напрямі. Сен. Буш заявив під гучні оплески присутніх, що постарається, щоб президент Айзенгавер День 22 Січня, проголосив Днем Української Незалежности в цілій країні. Конґресмен Алберт Кретелла заявив, що працюватиме в цій справі разом із сенатором Бушом.

Мґр. Ярослава Томоруґ перечитала запропоновані Комітетом резолюції, які прийнято одноголосно.

Голова Комітету п. Антін Маланчук подякував за участь та розв'язав збори. Після віча відбулося скромне прийняття, приготоване панями.

З совєтського побуту

ЧУДЕСА В САМБОРІ

Цукроварню було побудовано. Зближався урочистий момент. Сурмачі чистили сурми. На обрії замаячіли бенкетні столи, а на них — пляшки з різнобарвними трунками.

Але все це було ще попереду. Тим часом будівники самбірської цукроварні поважно виступали слідом за державною комісією. На серці в них було невесело. Цукроварня була збудована не зовсім добре. Прямо сказати — зле! При несприятливому збігові обставин бенкетні столи могли обернутися на лаву підсудних. Вся надія була тепер на добросердечність державної приймальної комісії на чолі з товаришем Филоникою.

Голова комісії йшов в оточенні своїх помічників.

— Цікавий я знати, який дурак будував цей водопровід? — з солдатською одвертістю запитав Филоника.

— А що хіба? — невинно перепитав його начальник будівельно-монтажного управління тресту Духнич, один з головних винуватців підготовлюваної урочистости.

— Не прикидайтеся немовлям! — ще більше розсердився Филоника. — Водопровід повинен давати воду! А де ваша вода?

— Води немає, — признався Духнич.

— А чому? Рури погано злютовані, і вода виходить в землю!

— Хм... Не робота, а халтура чистісінької води! — озвалися члени комісії.

— Шви ми позлютовуємо, — зідхнув Духнич.

— Припустимо. Але я не бачу греблі!

— Якої греблі?

— Товариші, пригадайте йому, що в проєкті була передбачена гребля!

— Ах, гребля! Її замінили водозбірною ґалерією!

— А яка користь з вашої ґалерії? Воду вона дає?

— Не дає.

— То поясніть, як працюватиме цукроварня без води.

Цього ні Духнич, ані інші будівники пояснити не могли.

— Так, ми помилились, — дивлячись блакитними очима на членів комісії, сказав Духнич. — Вуває. Прийдеться тепер побудувати греблю.

— А гроші?

— Які гроші?

— Боже мій, він знову прикидається немовлям! Невже ви не розумієте, що ваша, з дозволу сказати, помилка коштуватиме державі сотні тисяч карбованців!

Духнич мовчав. Пляшки з бенкетних столів перестали до нього підморгувати.

— І взагалі, що це все значить? — продовжував далі голова комісії. — Ми тут з вами бавимося чи приймаємо цукроварню? Ви її мусите здати комісії абсолютно готовою. Ніяких недоробок. Сьогодні прийняття, завтра вона закуріла. Я вас питаю: чи зможе вона завтра почати роботу?

— Не зможе! — сумно промовив Духнич.

— Вона й післязавтра, і за місяць, і за півроку не працюватиме, — загомоніли члени комісії.

Тут всі враз почали говорити, що все зроблено на живу нитку, ротаційну машину змонтовано неправильно, її фундаменти вже обсунулись, вісь барабана перекосилась, з фільтропресами біда, не побудовано бурякопунктів, по нових коліях не можна їздити, і так далі, і тому подібне...

Духнич та його спобороники не знаходили слів на оправдання. Вони мимрили щось про свої помилки і про те, що вони вже усвідомили і постараються виправитись. Дідько, мовляв, їх поплутав з греблею, з ротаційною машиною та іншими об'єктами. Вони більше ніколи не будуть так працювати. Мудрі вказівки голови комісії зворушили їх до сліз.

Невідомо, як довго тривала б ця мелодраматична сцена, якби члени комісії не пішли писати акт. Розкаяні грішники похмуро блукали серед недобудованих об'єктів, кленучи свою долю. Вони могли сподіватися тільки на чудо.

Комісія довго писала акт. Самбірські партачі зовсім занепали духом.

Нарешті, заповітні двері розчинились — і перед переляканими будівниками стали члени комісії. І знову блакитний промінь надії осяяв змучену душу Духнича. Голова комісії Филоника звів очі до неба і прочитав акт. В ньому було чорним на білому написано, що самбірську цукроварню прийнято в число діючих підприємств і не просто „прийнято", а з оцінкою „добре".

— Добре? — не повірили своїм вухам партачі.

— Добре, — усміхаючись доброю усмішкою, потвердив голова.

Акт про прийняття цукроварні пішов до міністерства харчових продуктів УССР. І тут відразу ж закрутився міністерський автомат. Щойно папірець прослизнув у канцелярійну щілину, як автомат загудів, клацнув і викинув взаміну другий папірець — наказ про преміювання працівників будівельно-монтажного управління і дирекції цукроварні. Разом з іншими дістав нагороду і Духнич.

Минуло півроку. Цукроварню вирішили перебудовувати. І знов цю справу доручили... Духничеві.

Цукроварня не випустила жадного грама цукру, а її вже перебудовують. Цікаво знати: чи дістануть Духнич і його спобороники нагороду за перебудову цукроварні, яка ніколи не працювала?

С. Шатров
(„Правда" з 22 вересня ц. р.)

Українські студенти Мишиґенського університету протестують проти совєтських обсерваторів

Енн Арбор, Мишиґен. — Українські студенти в університеті стейту Мишиґен протестували проти приїзду до цього університету трьох совєтських обсерваторів виборчої кампанії та виборів в цій країні. Український Студентський Клюб Мишиґенського Університету надрукував у щоденнику „Ди Енн Арбор Нюз" з 3-го листопада довшу інформацію під заголовком „Українські студенти протестують проти візити росіян до університету", в якій вияснюють, чому українці не можуть вітати „представників комуністичної диктатури". Щоденник „Ди Мишиґен Дейлі" з 4-го листопада описує саму демонстрацію, в якій брали участь, крім українців, також і латиські та литовські студенти. Демонстранти несли плякати з написами: „Вмийте свої руки з крови, поки сюди ввійдете!" Один із демонстрантів заявив університетським властям, що вони демонструють не для себе, тільки „в імені помордованих своїх приятелів, матерів і батьків, братів і сестер", які згинули внаслідок терору комуністичної Москви.

О. Жданович відвідав Дітройт і Денвер

Редактор „Українського Слова" з Парижу Олег Жданович 28-го жовтня ц. р. виголосив доповідь на тему „УПА як чинник у боротьбі за здійснення української держави" в Дітройті в залі Українського Народного Дому, до якої прибуло коло 200 слухачів різних політичних груп. Автор закінчив свою доповідь цими словами: „Край вірить в нашу допомогу, і ми мусимо бути кожної хвилі готові дати йому її". В дискусії забирало голос понад 10 осіб, які турбувалися тим, що українська еміґрація ще й досі не є об'єднана.

Другого листопада редактор Жданович промовляв в Денвері, Колорадо, на тему „Зміни в СССР". Цю зустріч зорганізував Відділ „Золотого Хреста", і на ній було понад 40 осіб присутніх. Доповідач вважає, що теперішні „зміни" в СССР — це черговий маневр для зміцнення совєтської імперії, яку починають послаблювати відосередні сили, які вкінці таки й розіб'ють цю нову тюрму народів. Доповідач говорив про „необхідність піднести ступінь українського національного напруження на еміґрації.

● **За останніх 75 років Англія** перевела оце уже вдруге висад в Єгипті. У червні 1882 року англійські війська висадились в обширі Суезького каналу у зв'язку з тодішніми антиевропейськими заворушеннями в Александрії. Тодішній прем'єр Гледстон, так само, як тепер прем'єр Іден, заявив, що Англія „не веде війни проти Єгипту".

• ПОВІДОМЛЕННЯ •

• ПРАЦЯ •
• Help Wanted—Female •

ДІВЧАТА — ЖІНКИ
у віці 21-35 р.
Легка фабрична праця — добрі, солідні робітниці. Досвіду непотрібно — ми навчимо. Платні свята, вакації.
Тел.: Mr. Micol, CA 6-3376

ГОСПОДИНЯ - КУХАРКА
Місцеві рекомендації, досвід, повна відповідальність, малий апарт. Park Ave. Власна кімната і лазничка, спання на місці. Подружжя в бизнесі. 1 донька у віці 12 р. — PL 9-7110 — Mrs. Williams.

• ПРАЦЯ •
• HELP WANTED—MALE •

DIE MAKER
Мусить мати досвід Blank peircing for forming tools-metal stamping. Добрі умовини праці. Висока платня для першоклясного. Праця близ. дому.
HARVEY VOGEL MFG. CO.
403 S. Main St., Freeport, L. I.

BRONZE WORKERS
SHEET METAL MEN
HELI-ARC WELDERS
Досвідчені механіки при stainless, aluminium, bronze windows i sheet metal units.
ROLLSON, Inc., 311 W. 66th St. New York City. — Tel. TR 4-6139

МАШИНІСТИ — першоклясні при Bridgeport млинових машинах, експериментальна праця. Платні госпіталізації. Свята вакації і хворобове. Мусить перейти Gov. Security Test.
OPTO MECHANISM, INC.
216 E. 2nd St. Mineola, L. I.
PI 6-5576

ПОТРІБНО SET UP MEN
з досвідом при Drill presses, milling machines. Першоклясні фахівці. Висока платня для фахових. Постійна праця, ідеал. умов. праці. близ. дому.
Lincoln Machine Parts Corp.
732 E. 144 St., Bronx, N. Y.
CY 2-1000

DESIGNERS & CHECKERS
Авіяційні знаряддя. Довга програма.
КРЕСЛЯРІ
електричні й механічні.
ARISTA DESIGN, 44 E. 23rd St. New York City — GR 7-0518

МАШИНІСТ. ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНИЙ
Терпеливий, здібний розвинути свою працю.
Платня після умови.
Компанійні користі.
GL 5-9570, 9:30 A.M. Mr. Slatin
Mohawk Business Machines.

МАШИНІСТ
до великої Motor і Generator — праці. Робочі користі. Голос.: Belyea Co., Inc., 31 Howell St., Jersey City. Dial Operator Journal Square 2-2334 або в New York City: RE 2-7150.

• REAL ESTATE •
• HOUSES FOR SALE •

PHOENIXVILLE,
1 РОД. 6 КІМН. ДІМ
з лазничкою. Повний комфорт, великий город, гараж, близ. сталеві фабрики.
Писати:
Box 74, Montclare, Pa.

• Business Opportunity •

БУЧЕРНЯ
Наріжний (1) голов. склеп.
Мешканева дільниця; засн. тому 25 р. Тижн. оборот $500. Малі видатки. Мусить продати. $2,500.
Astoria Real Estate Agency
RA 1-6116

• РІЗНЕ •

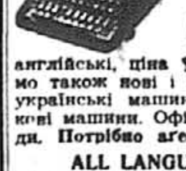
МЕТА УКРАЇНСЬКА ЮВЕЛІРНА КРАМНИЦЯ
236 E. 14th ST. NEW YORK 3, N.Y. TEL. OR4-2590
Вигідно продає за готівку та влаштовує догідні сплати без начислення %.

АРКА
48 Іст 7-ма вул. в Ню Йорку
(тел. GRamercy 3-3550)
РІЗДВЯНІ КАРТКИ
12 штук за $1.00 (мистецькі), та 24 шт. за $1.00 (різні).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КЛІВЛЕНД, О. — В неділю, 11-го листопада відбудуться місячні збори Б-ва Запорозька Січ, Відд. 251 зараз по співаній Сл. Божій в церковній залі 2280 W. 7th. — В. Козир, предс.; Д. Шмаґала, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Б-ва св. ап. Петра і Павла Відд. 102, відбудуться в неділю, 11-го листоопада, зараз по співаній Сл. Божій в залі церковній 2280 W. 7th. — М. Декан, предс.; С. Косик, кас.; М. Бобечко, секр.

Перероблені
МАШИНКИ ДО ПИСАННЯ
англійські, ціна $25.00. Маємо також нові і перероблені українські машинки. Рахункові машини. Офісові прирядя. Потрібно аґентів.
ALL LANGUAGES TYPEWRITER COMPANY
119 W. 23rd St. (6—7 Ave.)
New York, N. Y.
Phone: CHelsea 3-8086

Зі Спорту

СК „ОЛІМПІК" — УСК „ДНІПРО" 0:7

Балтиморе, Мд. — Дня 21-го жовтня 1956 р. любителі копаного м'яча пережили радісні хвилини. Цього дня, по дворічній перерві, одинадцятка „Дніпра" знову вийшла на спортовий майдан.

Довге павзування залишило свій слід на поодиноких змагунах, чи то у формі слабої кондиції, бракові охоти в боротьбі за м'яч, чи хоч би у загальній отяжілості.

Не диво, що і перші дві зустрічі за мистецтво мерилендської ліґи принесли втрату 4-х точок, а саме: СК Кікерс — Дніпро 5:3 і СК Помпеї — Дніпро 4:2.

Треті з ряду змагання кажуть нам відмітити перший успіх і це проти грецької дружини СК „Олімпік".

До цих змагань УСК „Дніпро" виступив у слідуючому складі: М. Гринчишин, Б. Мацук, М. Кондратенко, М Чечулін, Ю. Чумак, Ратті, М. Кашевка, Я. Перец, Родріґез, Де Сантос і О. Тригубенко.

Гру починає УСК „Дніпро" несміливими атаками, підходить під ворота противника, який боронится завзято. В 6-ій хвилині нотуємо корнер. В'є його прецизно О. Тригубенко, а Ю. Чумак головою спрямовує м'яч у сітку. Успіх підбадьорює змагунів „Дніпра" і їх напад, вміло ведений Родріґезом, швидко здобуває терен, у висліді чого падуть дальші ворота зі стрілів Де Сантоса 3. О. Тригубенка, Переца і Кашевки по 1.

П.-вич

„ТРИЗУБ", Филаделфія — „БЕТЛЕГЕМ" 2:1 (0:0)

Дня 14-го жовтня ц. р. на прекрасній площі в Бетлегемі відбулись перші в цьому сезоні змагання филаделфійського „Тризуба" за чемпіонат Ліґи Східньої Пенсилвенії.

Противником „Тризуба" була дружина „Бетлегем Амерікенс" скріплена цього року добрими змагунами країн Центральної Америки.

Виграв „Тризуб" у відношенні 2:1. Перші і другі ворота для нашої дружини здобув Фрайманів в 10-ій і 12-ій хвилинах другої половини.

Глядачів коло 500, в тому багато українців з Аллентавну, Істону і самого Бетлегему. Суддя добрий.

Перших 40 хвилин „Тризуб" переважав у полі, а 5 кінцевих хвилин першої половини — це спроби „Бетлегему" атакувати наші ворота.

В другій половині гри „Тризуб" дав 6 цільних стрілів на ворота противника, а з них 2 стріли Фрайманіса були ефектовними.

„Бетлегем" мав 2 стріли з вільного копу в авт, а 1 стріл ефектовний. Перевага в полі „Тризуба", за вийнятком від 66-ої до 76-ої хвилини, коли ми нотували легкі атаки „Бетлегему" проти нас.

Позем гри: добрий для дружин филаделфійської ліґи, невистачальний для „Тризуба", як віце-майстра ЗДА.

Думки: а) провідник ланки, який кермує грою з раціі браку сталого тренера, повинен мати в часі змагань повний спокій від дорадників; б) без сталого тренера „Тризуб" в майбутньому також не виказуватиме форми чемпіона сходу ЗДА; в) система, якою грає „Тризуб" (далекі подачі) зумовлена посіданням дуже пробоєвих крайників і скорого та „скорострільного" центра нападу. Якщо таких передумов „Тризуб" не має, тоді треба перейти на другу систему гри — коротких, приземних подач. Одна і друга системи вимагають, крім технічного опанування м'яча, цільних стрілів на ворота, — також вміння тактики гри. На 75 хвилин гри „Тризуба" на половині противника з вислідом 2-ох здобутих воріт вказує, що напад „Тризуба" не знає, кудою йти, щоб здобути кінцевий ефект — ворота. Теорія тактики гри є конечним предметом для навчання в часі тренінґів змагунів.

Зазначуємо, що в цьому сезоні оцінюватимемо гру „Тризуба" згідно з його офіційною клясифікацією, себто — як другу дружину в ЗДА, а не лише, як члена филаделфійської ліґи.

До загальної оцінки гри мусимо додати оцінку змагунів нашої дружини щодо поведінки на площі. Переклики заголосні і деколи не дуже то пристойні не викликають доброго враження. Приходить думка, що грає стрийський „Дрор",а не „Тризуб".

З уваги на те, що це були перші змагання „Тризуба" по вакаційній перерві, хочемо бути вирозумілі і не будемо сьогодні вже подавати фахової оцінки окремих змагунів. В дальших рецензіях така оцінка буде.

Склад „Тризуба": Корияяк; Куденко, Королик; Чижович П, Гарасим, Марчук; д-р Павлічка, Чернявський, Фрайманіс, Чижович ІП, Світенко. В другій половині Королика заступав Чернявський, д-ра Павлічку і Чернявського в нападі замінив Вільк і Луценко. В 79-ій хв. Світенка заступив д-р Павлічка.

Друга дружина „Тризуба" відбула того ж дня змагання за мистецтво другої дивізії филаделфійської ліґи з сильною дружиною „Поліш Іґелс". Дуже добра гра змагунів і їх завзяття дали у висліді стан 2:2, що є поважним успіхом. У запасній дружині „Тризуба" є певне число дуже добрих змагунів, які в недалекому майбутньому будуть поважним підкріпленням для першої дружини.

М. Р.

Посмертні Згадки

ГИМКО ГОРИНЬ, довголітній член 234 Відділу УНСоюзу в Елизабет, Н. Дж., упокоївся в Бозі в дні 7-го листопада 1956 р. на 80 році життя в Розел, Н. ДЖ. Покійний народився в 1876 р. в селі Дегова, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Анну, дітей: Івана, Марію, Оршуляк, Миколу, Катерину Зубрик, Олену Гантер, Софію Родницьку і 12 внуків. Похорони відбудуться в суботу рано 10-го листопада 1956 з похоронного заседення Саковича, 215 Elizabeth Ave., Elizabeth, N. J., до укр. кат. церкви св. Володимира і на цвинтар. Проситься всіх членів прибути на похорон та відпровадити на вічний спочинок довголітнього члена У. Н. Союзу і визначного члена української громади в Елизабет, — В. И. П.!

І. Іванчик

МАРІЯ ПИСАРЕВИЧ, довголітня членка Б-ва св. Івана Хрестителя Відд. 256 УНСоюзу в Рівергед, Н. И., померла 30-го жовтня 1956 р. у 56 році життя. Покійна родилася в селі Станча, пов. Земплін Кошиць, Карпатська Україна. Полишила в смутку мужа Василя, доньку Анну, зятя і внуку. Похорон відбувся 1-го листопада з кат. церкви св. Івана Хрестителя в Рівергед при участі Родини, Членів і Приятелів. Відпроваджено на вільний спочинок на цвинтар у Сентер Морічес, Л. Ай. — В. Й П.!

О. Недошитко, секр.

• РОЗШУКИ •

Розшукую
Александра МАКСИМОВИЧА ШТИХНО.
Писати до:
КАТЕРИНА ДНІСТРЯН
811 Second Street
Trenton, N. J. — USA.

Пошукую
ЮРІЯ КАЛИТЧУКА,
58 років. Мав ресторан в Ню Йорку. Хто знав би щонебудь про нього, прошу писати до доньки:
Room 5, 3305 Wilshire Blvd, Los Angeles 5, Calif.

Пошукую
МИХАЙЛА ҐЕМБАТЮКА,
сина Івана з Заліщик.
Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати на адресу:
BOHDAN GEMBATIUK
4 Helen Street,
Fairfield, Conn.
Питає про нього тета Оленка.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 17-мільйонового майна УНСоюзу.

Читайте щоденник „Свободу"

Український Технічний Інститут
У НЮ ЙОРКУ,
що його затвердила Рада Реґентів штату Ню Йорк, приймає студентів на відділи:
ЕКОНОМІЧНИЙ, ПОЛІТИЧНИЙ та ІНЖЕНЕРНИЙ,
а також слухачів на вечірні фахові курси:
ТЕХНІЧНОГО КРЕСЛЕННЯ,
БУДІВЕЛЬНИКІВ,
БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА,
Мов (англ., франц., нім. й української)
МАТУРАЛЬНІ та
РІЗНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ.
Якщо хочете набути фах і добре оплачувану працю, то негайно зголошуйтесь до канцелярії У.Т.І. безпосередньо, листовно чи телефонічно щодня від 11 год. ранку до 8 год. вечора (крім неділі й свят).
UKRAINIAN TECHNICAL INSTITUTE IN NEW YORK
320 East 14th St., New York, N. Y. Tel. GR 5-1971

KOWBASNIUK AGENCY
НОТАРІЯЛЬНЕ БЮРО
277 EAST 10th STREET, (Біля Avenue A) — NEW YORK 9, N. Y. Tel.: ALgonquin 4-8779
ШИФКАРТИ продаємо на всі кораблі.
ГРОШІ посилаємо до всіх країн і виплачуємо на останній пошті.
АФІДЕВІТИ, прохання та інші потрібні документи на спровадження рідних і знайомих до Америки.
ОБЕЗПЕЧЕННЯ (асекурація) всіх родів у стейтах Ню Йорк і Ню Джерзі. — Асекурація знижки 15% для кваліфікованих автоводіїв.
ПРОДАЄМО доми та всякого роду бизнеси.
ПЕКАО — Пачки до всіх країн Європи.
Віра Ковбаснюк-Шумейко — Антін Шумейко
Відкрито щоденно від 9:30 рано до 7 веч. суботи Від 10:00 рано до 2:00 по пол.

УВАГА! ІРВІНҐТОН, НЮАРК і Околиця, Н. Дж.
Повідомляємо, що з днем 10-го жовтня 1956 відкрито Українську БАРУ й РЕСТОРАН
під назвою
GROVELAND INN
345 16th Ave., Irvington, N. J.
де кожної суботи і неділі можна гарно забавитися при звуках Оркестри європейських мельодій.
Рівнож можна закупити різного рода імпортовані напитки.
• Заля на різні прийняття і весілля безплатно. •
Властителі
Северин і Роман СТАРОЖИТНИК

Ділимося сумною вісткою з Друзями і Знайомими, що 2-го листопада, по дуже короткій недузі померла в Ню Йорку в 55 р. життя наша Дорога Сетра і Шваґрова

бл. п. КАРОЛИНА КУЗЬМИН

Покійна походила з міста Дрогобича, в Західній Україні. Перебувала на еміґрації в ДП таборах Карльсфельд і Берхтесґаден у Німеччині.

Похорон відбувся 7-го листопада з похоронного заведення П. Яреми на цвинтар Кальварія.

Заупокійне Богослуження і Панахида
будуть відслужені в п'ятницю, 9-го листопада 1956 р. в Церкві св. Юра при 7-ій вул. в Ню Йорку.

АННА й ІВАН ДРЕБОТ — сестра і шваґер
і ЙОСИФ — брат.

Ділимося з Рідними, Приятелями і Знайомими сумною вісткою, що у вівторок, 6-го листопада 1956 р. в Мюнхені Зах. Німеччина несподівано помер на удар серця

МИКОЛА ДОРОЖИНСЬКИЙ

Покійний походив з Садок, Зах. Україна.
Похорон відбудеться в суботу, 10-го листопада.

Горем прибиті:
вдова — АВГУСТА
сини — ПАВЛО, РОМАН, ЄВГЕН,
брат — ІВАН, братова — ВІРА,
братанок — ДАНИЛО.

• Праця — Help Wanted — Agency — Праця •

Шукаєте праці — шукаєте робітника?
Звериіться до Аґенції Посередництва Праці
TOMPKINS SQUARE EMPLOYMENT AGENCY
33 — 3rd Avenue, New York 3, N. Y. • Tel. ORchard 4-1137
Особливо потрібні кваліфіковані, або некваліфіковані робітниці до праці в ресторанах
КУХАРІ, БУФЕТОВІ (COUNTERMEN), КЕЛЬНЕРИ, ПОСЛУГАЧІ, ПОМИВАЧІ і т. п.
• Заходьте до нашої Аґенції, яка існує вже 30 років! • Наша Аґенція відома, що дає охочим добру й добре платну працю! Переконайтеся про це!
JOHN GELETY, власник

• РІЗНЕ •

HANUSEY MUSIC CO.
244 WEST GIRARD AVE., PHILA. 23, PA
НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР ПЛАТІВОК В АМЕРИЦІ
Найкращі патефони — найліпших марок.
Відчинено щоденно від 9:30 рано до 9-ої вечора.

УВАГА! УВАГА!
В ШІКАГО НОВЕ БЮРО ВИСИЛКИ ПАКУНКІВ
Висилаємо
◆ ДО ВСІХ КРАЇН ЕВРОПИ ◆
Пакунки доходять від 6-ох тижнів до 2-ох місяців!
ОПЛАТА ДУЖЕ НИЗЬКА. — ОБСЛУГА БЕЗ ЧЕРГИ.
UNITED OVERSEAS PARCEL SERVICE
1263 N. Paulina (corner Milwaukee), Chicago, Illinois
на 4-ім поверсі — в будинку „Барґейн Бейсмент".
Відкрито щодня від год. 10-ої до 6-ої.
В понеділок і четвер до 9-ої вечорі.
Замісцеві можуть присилати пакунки поштою, відтак отримають обчислення й кошти пересилки вирівняють поштою.

УВАГА! НЮ ЙОРК, ФИЛАДЕЛФІЯ, КЛІВЛЕНД! УВАГА!
ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ДЛЯ
ВИСИЛКИ ПАКУНКІВ ДО ВСІХ КРАЇН СВІТУ
R. W. EXPORT-IMPORT CO.
NEW YORK, N. Y., 116 East 7th St. Telephone: ORegon 7-6180
PHILADELPHIA, PA., 825 N. Franklin St. Telephone: WAlnut 3-2259
CLEVELAND, O. 720 Literary Rd.
Висилаємо: ПОЖИВУ, НОВУ і НОШЕНУ ОДІЖ, ШКІРУ, МАНУФАКТУРУ, ЛІКИ — і інше.
Ми маємо на складі різного рода шкіру, як ЮХТ, БОКС, та іншу, і всі додатки на чоботи та черевики. — Маємо матеріяли, ХУСТКИ та ПАНЧОХИ та різного рода харчові продукти. — СКОРА і ТОЧНА ДОСТАВА ПАКУНКІВ ҐАРАНТОВАНА. — Всі пачки висилаємо безпосередньо з наших бюр на пошту від 1-3 днів. — Виконуємо пересилки на поштові замовлення.
• Всі оплати оплачує висилаючий. — Бюро відкрите щодня від 9 рано до 9-ої веч., в суботи від 9 до 5-ої по пол. •

• MISCELLANEOUS •

Відвідайте знову відкриту
The BALALAIKA
157 W. 56th St., New York City
PL 7-2334

ВІДНОВЛЮВАННЯ І ВІДТАПІЦЕРУВАННЯ МЕБЛІВ.
Спеціяльно відновлювання і зміна стилів.
Першоклясне виконання.
Тапіцерування софи або 2 крісел $79.00
Комплетна спальня $149.00
FREE ESTIMATES GIVEN
FRANK CONIGLIARO
IV 6-9510
Lakeview, N. Y.

ЛІТАКОМ
МОРЕМ — СУШЕЮ
найкраща подорож і вакації.
Зайдіть:
ASLAND TRAVEL AGENCY
61 South Broadway, Yonkers, N.Y.
(2 Doors South of RKO)
YO 9-2015

KARS Jewelers — ЄДИНА ЮВЕЛІРНА КРАМНИЦЯ • ДУЖЕ ВІДОМА СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ ПУБЛІКИ
ВЛАСНИЙ ІМПОРТ ТА ФАБРИКАЦІЯ
216-218 E 14th St. New York 3, N.Y.
• ТЕЛЕФОН GR 3-5875 •
НАД ВХОДОМ ВЕЛИКИЙ ГОДИННИК

Представництво General Electric і RCA телевізорів, короткохвилеві німецькі радія на 1957 р. Telefunken, Grundig, Ambasador. Найниж. ціни. Дарові каталоги.

• НАПРАВКИ •

ВСІ ЧАСТИ до направи печей, вуглевих, ґазових, нафтових, огрівачів парою й гарячою водою, як також усякі нові печі можете дістати в
STOVE MFRS CORP.,
182-186 Mulberry Street,
Newark 1, N. J.

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ"

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга Щира і Чесна
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 5-5555

ІВАН БУНЬКО
УКР. ПОГРЕБНИК
Обслуга чесна і найкраща
ЦІНИ ПРИСТУПНІ
John Bunko
Licensed Undertaker & Embalmer
REASONABLE PRICES
437 EAST 5th STREET
New York City
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ
Контрольована температура, Модерна каплиця до ужитку даром.
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel. ORchard 4-2568

ПОМОЖІТЬ КНИЖЦІ ЗАЙТИ ДО ВАС!
Ми оголошуємо випродаж
КНИЖОК ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ
• Жадайте наших повних каталогів! •

ВИКАЗ ч. 2.

	(Каталогова ціна)	
Великі питання — І. Саґайда	$1.50	0.75
В кігтях НКВД — Ольга Мак	1.25	0.65
Квіти і бодяче — Тиберій Горобець-Остап Вишня	0.40	0.20
Кольго и тварин — Г. Оруель	0.60	0.30
Колосся — Альманах „Русалки" Львів	0.75	0.35
Краса життя — Федір Дутко	0.15	0.10
Кетяни — Михайло Приймак	0.10	0.05
Куркульська вілія — Докія Гуменна	0.30	0.15
Літаври — Журнал літератури, науки і мистецтва 4 числа	1.40	0.70
Літературно-Науковий Вістник — дві книги І. II.	2.00	1.00
Ляйтнант Ґустль — Шніцлера	0.30	0.15
Мої дні — Борис Олександрів	0.35	0.15
Мораль — Гр. Наш — природа, зміст, історія та норми її	0.50	0.25
На гадючому острові — Дм. Чуб	0.45	0.25
Напередодні світової реформації — Гр. Домашовець	1.25	0.60
Напосні дні — Михайло Івченко	0.30	0.15
Народний флірт — весела товариська забава	0.15	0.10
Народні приповідки — частівки про нац. визвольну боротьбу	0.20	0.10
На хвилях моря — Йон Стіфензон — з ісляндс. Вол. Яценків	0.50	0.25
Наше нац. ім'я — наш нац. герб — проф. Є. Онацький	0.35	0.15
Наші дні — О. Данський	0.75	0.35
Не дискутувати — а викривати — В. Коваль	0.25	0.10
Незнайома — Антін Павлюк	0.15	0.10
Ненависть і любов — О. Бабій	0.25	0.15
Нотатник — Ю. Липа три томи	3.00	1.50
Ольга Ельф — Ярослав Гоґур	0.25	0.15
Оповідання — А. Чехов — у перекладі О. Бабія	0.25	0.10
Оповідання — Олекса Стороженко	0.30	0.15
Під Кизгуртом — Петро Волиняк	0.20	0.10
Під Корсунем — А. Кащенко — історична повість	0.65	0.30
Політична програма й устрій ОУН — Вид. ПУН	0.30	0.15
Полонений на кавказі — Гр. Толстой — В-во „Русалка"	0.30	0.15
Правда визволить вас — Волод. Татомир	0.25	0.10
Призначення України — Юрій Липа	2.00	1.00
Природна метода лічення — Ем. Теодорович	0.30	0.15
По другім світі — Сильвестер Калинець	0.40	0.20
Про полові справи — Д-р Михайло Кос	0.60	0.30
Проєкт — Організація і праця штабів	1.50	0.75
Прощання — Ірина Артим	0.20	0.10
Рідні гості — Софія Тобілевич	0.50	0.25
Робітництво — наука для діячів — Д-р Осип Назарук	0.25	0.10
Розстріляна муза — Яр Славутич	1.00	0.50
Рух національної єдности — Т. К. Павличенко	0.25	0.10
Сільсько-господарські машини — Інж. М. Приходько	1.30	0.65
Перлини англійських леґенд — українсько-англійський текст	0.35	0.15
Українсько-Англійський Словник — В. Захарків	0.75	0.30
Українсько-Французький Словник — Т. Науменко	0.75	0.30
Юкрейніен Селф Едюкейтор — Самоучок укр. мови для англійців	1.25	0.60
Україна в огні і бурі революції — Із. Мазепа — 3 томи	4.50	2.25

Замовлення найменше на $5.00 враз з належністю слати на адресу:
UKRAINSKA KNYHARNIA
19157 Wexford St., Detroit 34, Mich., USA

ТАРЗАН, ч. 3769. Щораз ближче.

Немилосердно переслідуваний підступним ловцем Тарзан шукав в лісі сліду небезпечного ворога.

Нагло він обережно затримався. Маленьке сільце на галявині перед ним...

А вартовий крокував просто до мавполюдини. Цінне відкриття... Ця людина була

так само одіта, як той тубілець, якого Тарзан був давніше зустрів.